Nr. 29 (303) Tallinnas, neljapäewal 8. (21.) märtſil 1912. Nr. 29 (303)

Tallinn Uudiſed

Tellimiſe hind:

	Aastas.	1/2 aastas.	1/4 aastas.	1 kuu peale.
Poſtiga	3 rbl. 50 kop.	1 rbl. 80 kop.	1 rbl. — kop.	— rbl. 40 kop.
Iſe ära wiies	3 „ — „	1 „ 65 „	— „ 85 „	— „ 30 „
Wäljamaale	6 „ — „	3 „ 12 „	1 „ 60 „	— „ 65 „

Adreſſi muutmine makſab 10 kop., mis juures wana adreſſi number kaaſanda tuleb.

Toimetus ja talitus:

Tallinnas, Suurel Turul nr. 16, raekoja ees. Telefon nr. 724. Poſtikaſt nr. 73.
Kirjade adreſs: Ревель, „Tallinna Uudiſed".
Peatoimetaja cand. jur. K. Päts'i kõnetund kell 12—1 l.

Hinnata kaasanded:

„[illegible]", ilmub iga päew. „Külaline", perekondlik pildiliſa, ilmub kord nädalas. Suur adreſs-kalender; illuſtratud ſeinakalender; [illegible] ſõjaplaanid ja 50 kop. juurdemakſu eeſt 1 kord kuus wann. adw. M. Pung'a toimetuſel ilmuw õigusteadline ajakiri „Õigus".

III aastakäik. Ilmub igal teiſipäewal, neljapäewal ja laupäewal. Ükſik nummer 3 kop.

Ei ole lihawõtte pühasid, kus lauad Hispania wiinatööstuse wiinaga kaetud ei oleks.

D. J. Oksenstein,

Lissaboni wiinatööstuse peaesitaja Wenemaal ja Siberis.

Kontor ja ladu Odessas. Telefon nr. 40—93.

Auſt. hrad!

Möödaläinud aaſta eeskujul ſaadan ka tänawu **lihawõtteks 11 rbl. 75 kop. eeſt** järelmakſuga, wõib ka ilma käſirahata, 20 pudelit allnimetatud ſortiſid weiniſid.

2 p. ſchampanjeri Monte Christo 2 p. muscati
2 p. kirikuwiina 2 p. malagat
2 p. katſhori 2 p. marſali
2 p. portweini 2 p. ſoterni
2 p. lafiti 2 p. bordeaux

Pakkimine ja ſaatmine kuni Teie ligema raudteejaamani ſünnib wiinatööſtuſe kulul. Nende tellimiſel, kes raha kõik ette ſaadawad, ſaadetakſe wiinad erakorraliſelt ruttu.

Tellimiſed palun warakult üles anda.

Adreſs kirjadele kui ka rahaſaadetuſtele:

Д. И. Оксенштейнъ Одесса.

Telegrammidele: **Оксенштейнъ Одесса.**

Linnade- ja maa-omawalitſuste kredit.

Ajalehed toowad nüüdſel ajal tihti linnade ja maa-omawalitſuste laenudetegemiſeſt ſõnumid, kuna riigiwolikogu järjekorras linna ja maa-omawalitſuste kredidi organiſeerimiſe küſimus arutamiſt ootab.

Praeguſe aja elu nõuab tõepooleſt ſuuri kuluſid ja neid ſuudetakſe ainult kredidi abil kinni katta. Maa-omawalitſuſel on tarwis teeſid teha, ſildaſid ehitada; linnad ſeawad omale elektriraudteed ja weewärgid ſisſe, ehitawad koolimajaſid jne. Kõik need mitmelaadiliſed ettewõtted nõuawad ſuuri kuluſid.

Kui meie wäljamaad ſiin wõrdluſeks wõtame, ſiis näeme, et ka ſealſed linnad wiimaſel ajal wäga ſuurel wiiſil on hakkanud krediti tarwitama. 1893—4 oli Inglismaa omawalitſuste wõlg 256 milj. naelſterlingit ſuur, aga 1907—8 ulatas tähendatud wõlg juba 585 milj. naelſterlingi peale. Nõnda kaswas wõlg 15 aasta jookſul rohkem kui poole ſuuremaks.

Wõib tähele panna, et Inglismaal riigiwõlg ſuurel ſammul wäheneb, kuna jälle omawalitſuste wõlg kiireste kaswab. Warsti jõuab Inglismaal aeg kätte, kus omawalitſuſe wõlg riigiwõlaſt ſuuremaks tõuſeb.

Ingliſe omawalitſuſe wõlgadeſt on 122 milj. naelſterlingit weewärkide ſisſeſeadimiſe, 52 milj. teede ja uulitſate tegemiſe, 47 milj. kanalide, dokkide, kaldaparanduste, 43 milj. koolide, 33 milj. uulitſaraudteede, 40 milj. mustuſe kõrwalekoristamiſe, 28 milj. elektriwalgustuſe jne. peale ära tarwitatud.

Linnade ja maa-omawalitſuste wõla ſuurus ei näita mitte ſeda, et majapidamine kuskil langemas oleks, ja ſeda ei ole ka tarwis karta. Tema waral parandatakſe elanikkude käekäiku ja tema waral kutſutakſe maal need jõud päewawalgele, mis wiljakalt wõiwad töötada.

Niiſuguste tarwiduste peale wäljaantud kulud muutuwad iſe headeks ſisſetuleku-allikateks ja ſelleſt ſee ka tuleb, et omawalitſuſed mitte ainult ei wõi laenu protſenta ära taſuda, waid nad ſaawad peale ſelle weel häid ſisſetulekuid.

Kui ſuur Inglismaal ükſikute linnade wõlg on, ſelle kohta toome ſiin mõned näituſed: Londoni wõlg oli 1905.—6. a. 109 milj. naela ſterlingi, mis iga hinge kohta meie raha järele ligi 230 rubla wälja tegi. Mancheſteris tuli iga hinge kohta 350 rubla, Birminghamis 310 rubla, Edinburis 220, Bradfordis 280 rubla jne.

Pariſi wõlg oli 1. jaanuaril 1909. a. 2517 miljoni franki, kuna kõikide Prantſuſe linnade ja omawalitſuste wõlg (ka Paris ühes arwatud) 4188 miljoni franki wälja tegi.

Kõik need arwud kõnelewad wäga hästi ſelleſt määratuſuureſt tööſt, mis omawalitſuste õladel ſeiſab.

Kui Wenemaa linnaſid ſelleſt küljeſt tähele panna, ſiis leiame, et Wenemaa linnade wõlg 1. juulil 1910. a. 323 miljoni rubla ja ſemſtwode wõlg 1. jaan. 1910. a. 152 miljoni rubla ſuur oli. Selleſt ſiis ſelgub, et Wenemaa linnade ja ſemſtwode wõlg kokku 475 miljoni rubla wälja tegi, kuna Inglismaal ſee wõlg rohkeste üle 5 miljardi rubla tõuſis.

See Wenemaa linnade ja maa-omawalitſuste wäikene wõlg (muidugi teiste riikidega wõrreldes) näitab kõige pealt ſeda, et Wenemaa omawalitſuſed nõrgalt töötawad. Aga wiimaſel ajal on elu niiſuguſe hooga edaſi läinud, et linnade ja maa-omawalitſuſed ka ſelles riigis ilma laenutegemata läbi ei ſaa.

Selleſt näeme ſiis, nagu juba nimetatud, et linn, mis praegu elada tahab, oma majapidamiſes niiſuguſid uuenduſi peab ette wõtma, mis talle esiteks majanduslikult kaſulikud on ja teiſeks mitmeſuguſt elamiſejärge parandawad. Need linnad ei ſaa kudagi ilma laenuta läbi. Wenemaal on ka linnaſid, millel wõlga õige ei olegi — aga neil ei ole ka mingit wäärtuſt ja nad on ka igaſuguſeſt kulturaſt kaugele taha jäänud.

Meile kirjutatakſe.

M-a. Hageriſt. **Ühe mõiſa tööliste eluſt.** Kewade on ligenemas ja ſeega otſiwad mõiſad ja talud omale tööjõuduſid. Et -la mõiſa moonamehed endid kõik küünlapäewal üles ütleſiwad, ſiis otſitakſe hoolega uuſi aſemele. Kes aga -la mõiſa oluſid tunneb, ſee ſiia tööliſeks ei tule: korterid on wiletſad, kitſad ja kaela langemas; mõni peab koguni kolme, nelja wersta tagant teol käima. Tuleb palgaſaamiſe aeg, ſiis on tööliſel aasta jookſul ſüüſid tehtud, mis muiſt palka „trahwiks" nõuawad, nõnda et enamaste iga kuus mõiſaherra oma töölistega Raplas kohtus käib. Kubjas, kes ſiin juba kolmkümmend aastat auſaste mõiſat on orjanud, lasti nüüd ootamatalt ametiſt lahti. Murega waatab ta tulewikule wastu. Tööjõud on ära kurnatud, keegi teda enam tööle ei taha wõtta, kuid mis ſee herrale korda läheb! Ka walitſeja ja kirjutaja minewat ſiit ära. Wiimaſel tulla weel herraga palganõudmiſe asjus kohut käia. Hale on näha, kudas ſiin tööhobuſid ſuurte koormate wedamiſega piinatakſe. Lahjad ja ärakurnatud loomad, kes oma töö-kohaſelt ſüüagi ei ſaa, peawad wedama, ja kui ei wea, laob piits, mõnikord ka teiwas, neile hoopiſid. Siin oleks tõeste mõnel Loomakaitſe-ſeltſi liikmel tegemiſt.

— **Salakõrtſid.** M. kogukond on ſalamonopolide pooleſt kuulus. Üks niiſugune aſutus töötawat juba ammuſt ajaſt; tema pidajaks olla keegi kohaomanik, W. kuna teine mõiſa teomehe K. „kõrwalteenistus" olla. Weel müüwat keegi P. kodutehtud „kapakalja" (õlut), mis mitmegi mehe kopikad taskuſt wälja on õngitſenud.

Rk. Türilt. **Wäätſalt. Koolimatus kooli wastu.** Kui paari aasta eeſt Wäätſa walla walitſuſe etteotſa nooremad awarama ſilmaringiga mehed waliti, ſiis loodeti nende poolt ſuuremat hoolekandmiſt kooli wastu; kuid loodeti asjata: kõik on meil wana wiiſi, kuna kool meil päris tüli-õunaks on ſaanud. Jõulu ümber läks kooli kaewu pump rikke; kooliõpetaja wäſib juba ära wallaiſaſid palumas käies, lapſed joowad ſolgi-auguſt wett, aga wallaiſa ei tule waatamagi ehk küll koolimaja wallamajaſt kõigeſt kakſſada ſülda eemal on ja mees igal nädalal paar korda ſeal käib. Praegu on juba märtſikuu käes, kuid kooli kaew ſeiſab ikka kinni ja wett weetakſe 100 inimeſe jaoks küla kaewudeſt. Kooli õue on igal kewadel nagu ſopatiik. Jällegi nurub kooliõpetaja wallaiſade käeſt mõnda koormat liiwa õueparandamiſeks, kuid wiimaſed ei liiguta kõrwagi. Niiſama on lugu küttematerjali wedamiſega. Turbaraba on kaks wersta koolimajaſt eemal, aga nii palju ei leidu wallaiſal aega, et laſeks talwel turbad koolile walmis wedada. Waſt ſiis ſaadetakſe alles kütet tooma, kui ſügiſel kõige ſopaſem aeg on ja mehed kotiga turbaid küüniſt tee peale peawad tooma. Kes ſiis koorma toob, ſee kooli kirub. Nõnda töötatakſe kaudſel teel kooli wastu.

-on. Pärnu-Jakobiſt. **Poſtikorraldamine.** 23. weebr. oliwad Langerma küla ärkſamad taluperemehed koos Langermasſe poſtikorra ſeadmiſe üle nõu pidamas. Pikemate läbirääkimiste järele otſustati käesolewal aastal poſti iſe kordamööda kaks korda nädalas Hallinga poſtkontoriſt ära toomas käia. Hallinga poſtkontor on nimetatud külaſt umbes 9 wersta kaugel, kuna aga Enge wallamaja, mille kaudu ſenini Langerma poſt käis, 14 wersta maad kaugel on. Wallamajaſt kirjade ja ajalehtede ärasaatmine oli ennem walla wahimehe hooleks, kes neid ühe ja teiſe inimeſega, kellega aga juhtus, ära ſaatis. Poſt käis ſiis nii ühe käeſt teiſe kätte. Selle moega tuli aga tihti ette, et wiimaks, kui mõne nädala päraſt kiri kohale jõudis, ta tarwilikuſt ajaſt hiljaks oli jäänud, mustaks määrdinud ja ära käkerdatud. Ajalehed — need teeniſiwad ennem mitu peremeeſt läbi, kes kõik neid ſuure hoolega ſoriſiwad, ja ſiis kui juba läbi ſoritud, alles päris omanikule kätte andſiwad. Seda ei wõinud ſiis enam ajaleheks nimetada, waid õigemine räbalaks. Palju tuli ka ſeda ette, et kirjad ja ajalehed jootumaks kaduma jäiwad. Nüüd ſaab eelnimetatud korraldusega muidugi hoopis puhtam ja kindlam kord poſti-asjus Langermas makſma.

Peterburiſt.

Austria-Wene leping.

„Retſh" kuuleb kindlaſt allikaſt, et Peterburi ja Wieni wahel läbirääkimiſt peetawat. Nende läbirääkimiste eesmärk olla Albania asjas ühiſele otſuſele jõudmine. „Retſhi" kuulmiſt mööda kaswada nendeſt läbirääkimisteſt iſeäraline leping wälja, mille ſiſu aga lähemal ajal teada ei antawat.

Ühendatud mõisnikkude kongreſs

awati Peterburis 5. märtſil. Protojerei Malenin pidas alguſes palwet, milles ta mõisnikka mitte oma ſündimiſe, waid ka igaſuguste algatuste pooleſt ſuurtſugusteks nimetas ja neid üles kutſus muulaste ja wäljamaalaste wõimupüüete wastu wõitlema.

Peale kongreſſi awatukstunnistamiſe eſimehe Bobrinski poolt kutſuti mõisnikka Tſaari ja iſamaa eeſt mehiſelt wõitleja Stolõpini mälestuſt austama. Sellel päewal wõeti kongreſſil küſimus, kudas mõisnikud wõiwad majanduslikult ühineda, kõne alla. Kõneleja Pantſhulitſhew juhtis ſelle peale tähelepanemiſt, et niihästi Wene- kui ka wäljamaal ſotſialismus alaliſelt kaswab ja et põlluharijatel mõisnikkudel tingimata tarwis on tööliste ühiſustele wastukaaluks majanduslist ühiſuſt aſutada. Nõukogu leiab aga, et niiſugune majanduslíne ühiſus peab kõikſeiſusline olema.

Selle wastu kõneleb Pawlow ſuure ägedusega. Olgugi haritud inimeſed, ütleb ta, kes kolmanda, iſegi neljanda elemendi eſitajad on, ka miniſtriteks, kuid meie ühiſuſes ei ole neil teha mitte midagi. Edaſi juhib kõneleja ſelle peale tähelepanemiſt, kui kahjulikud tagajärjed niiſuguſel mõisnikkude laialiolekul on. Mõisnikka ähwardab nüüdſel ajal ſuurem hädaoht kui 1905.—6. aastatel. Uus hädaoht ähwardada jaſt majanduslikul pinnal mõisnikuſeiſuſt ühendatud tööliste ja haritlaste poolt. Mõisnik Pawlow kutſub mõisnikka üles kõige pealt „politikalistele ja majanduslistele wahetalitajatele" ſõda kuulutama, nendele petistele, riiſujatele, wargatele jne.

Päewauudiſed.

Balti asjad riigiwolikogus.

Eestimaa talurahwa ſaadik A. Terras kirjutab meile järgmiſt:

Baltimaa kohta puutuwateſt ſeaduſe-eelnõudeſt oli 5. märtſil riigiwolikogu hariduſekomiſjonis ka ſee ſeaduſe-eelnõu harutamiſe all, mille järel nendes Baltimaa erakoolides, mis maakorralduſe ja põllutöö peawalitſuſe ning rahaministeriumi all on, emakeeles õpetuſt wõib anda. Tähendatud ſeaduſeprojekt ühes Terraſe täienduſega, et ſeda ka nende erakoolide kohta laiendataks, mis kaubanduſeministeriumi all on, wõeti komiſjoni poolt wastu. Peale ſelle tegi komiſjon otſuſeks, ſeaduſe-eelnõu, mille järel Tartu ülikooli uſuõpetuſe-oſakonna peale Eesti ja Läti profeſſorid ſeatakſ, järgmiſel koosolekul harutamiſe alla wõtta.

---

* **Rahukohtuniku istumiſed Baltiskis.** 7. jaoskonna rahukohtunik Erdmann on nõusolemiſt awaldanud oma istumiſt, kui tarwis, ka Baltiskis pidada.

* **Eestimaa rüütlite nõukogu koosistumiſed** algaſiwad esmaspäewal 5. märtſil, mõisnikkude peamehe parun Dellingshauſeni eesistumiſel.

pt. **Dr. med. P. Hellati mälestuſe austamine.** Peterburi kurgu-, rinna-, ja ninahaiguste arstide ſelts tahab kadunud Eesti ſeltskonnategelaſe ja arsti Dr. med. P. Hellati mälestuſt, kes ühtlaſi ka nimetatud ſeltſi aſutaja liige oli, ühel ehk teiſel kombel jäädawaks teha. Kudas ſeda kõige kohaſem oleks teha, ſelleks tahetakſe Eesti ſeltſidega läbirääkimiſesſe astuda, ſeſt et kadunud Hellat oma terwe tööjõu peaasjalikult Eesti ſeltskonna kaſuks ohwerdas. Pealinna Eesti ſeltſid ongi juba nimetatud arstide ſeltſi poolt kutſe ſaanud oma eſitajaid ühiſele koosolekule ſaata, kus ſiis ühesko0s nõu tahetakſe pidada. Loodetawaste ei jäta ükski Eesti ſelts, kes ſellekohaſe kutſe ſaanud, oma eſitajat ſaatmata.

i. **Rehepekſu-ühiſus** on Keilas Ohtu wallas aſumiſel. Nende päewade ſees ſaadetakſe põhjuskiri kinnituſele.

P.T. **Tormijooks „Eesti" peale.** Hiljuti käis ajalehtedeſt ſõnum läbi, et Gatſhina Eesti Laenu-Hoiuühiſuſele ülemalt poolt ettepanek tehtud oma nimetuſeſt „Eesti" wälja jätta.

Peaaegu niiſamaſugune lugu juhtus hiljuti ka Jamburis. Kohalik maakonna ſemſtwo peab juba mõnda aastat põllutööriistade kaupluſt, millele ta iga aasta mõni tuhat rbl. kõrwa makſab, aga ſelle peale waatamata käiwad kaupluſe asjad ikkagi wähjakäiku. Mõni aeg tagaſi tehti ſemſtwotegelaste poolt Peterburi Keskpõllumeesteſeltſi kaubanduſe-oſakonnale ettepanek ladu oma kätte wõtta, ſee jäi aga teoks tegemata, ſeſt et nimetatud oſakond hinguſele läks.

Peale ſeda awaldati mõtet, et ladu Jamburi Eesti Põllumeestesſelts oma kätte peaks wõtma. Kui ſiis Põllumeesteſelts ettepanekuga ſemſtwo poole pööras, ſaadi wastus, et ladu edaſiandmiſeſt ſeltſile ainult ſiis juttu wõib olla, kui ſelts oma nimetuſeſt ſõna „Eesti" wälja jätab.

Nii kui näha, ühinewad ka omawalitſuſe ettewõtete juhid walitſuſe rahwuslíſe politikaga. Aſi oleks ehk teiſiti kujunenud, kui eestlastel ſemſtwowalitſuſes oma eſitajad ei puuduks. Jamburi maakonnas on igatahes niipalju eestlaſi elamas, et nad ſemſtwokogu liikmete walimiſel oma kaſude kaitſjaid läbi ſuudakſiwad wiia.

* **Suurt põuaſuwe** kuulutab tuntud Wene meteorolog Gribojedow ette. Ta on nimelt ſelgeks teinud, et tänawune talw wäga 1840, 1848, 1854, 1589, 1891 ja 1897 talwede ſarnane on olnud (neile järgneſiwad põua-aastad).

Gribojedow on kauaste tähelepanekute ja uurimiste ja wäljarehkenduste järele otſuſele tulnud, et eelolewal kewadel ja eſimeſel poolel ſuwe ſoojus wäga ſuur ja ühetaſane on, aprilli teine pool ja mai wõiwad koguni haruldaſelt palawad olla. Gribojedow on neil päewil metereologia komiſjonis oma ettekuulutuſi pikemalt teaduslikult põhjendanud, kus talle wasturääkijaid pole leidunud. Ta on oma ettekuulutamiſt ſeekord wäga ſuure hoolega põhjendanud. Selle juures on ta eſimeſt korda mõne Siberi ja põhjapoolſe uue ilmajaama läbi ſaadud teateid tarwitanud, mida ta wäga tähtſaks peab. Gribojedowi ettekuulutuſed on mõnikord ka luhta läinud ja ta iſe ſoowida, et nad ſeekord trehwawad ei oleks, aga ta kardab nende täideminemiſt.

Olgu ſiiski meie põllumeeste rahustamiſeks öeldud, et kõik need aastad, kus Wenemaal põud on olnud, meil Baltimaal põua-aastaid pole olnud ja et Gribojedowi ettekuulutuſed peaasjalikult Wenemaa kohta käiwad.

* **Pidalitõbe wastu wõitlemine.** Nende päewade ſees aſutati Peterburi kubermangu walitſuſe juures alaline komiſjon pidalitõbe wastu wõitlemiſeks. Komiſjoni aſutamiſeks andis nähtus põhjuſt, et pidalitõbiste arw Peterburi kubermangus ſuuremaks läheb. See ütelus käib iſeäralikult Oudowa, Luuga, Tſarskoje Selo, Peterhofi ja Jamburi kreiſide kohta. Jamburi kreiſis leidis Dr. Andrusſon 1911. a. 16 pidalitõbiſt, kes ilma ühegi järelwaatuſeta terwete ſeas elaſiwad. Et praegu Wenemaal pidalitõbiste eraldamiſeks ſeaduslikku ſunduſt ei ole, ſiis tahetakſe niiſuguſe ſeaduſe makſmapanemiſeks ſammuſid astuda.

* **Päikeſewarjutuſe uurimine.** Päikeſewarjutuſt, mis 4 aprillil ſ. a. tuleb, ſaadetakſe ſaatkond ka Tartu ülikooli poolt tähele panema. Et Tartus warjutus ringitaoline on, (ſee tähendab, et päike ringi näol teiſt äärt pidi näha jääb), ſiis läheb ſaatkond uurimiſe otstarbel Hummuli mõiſa Eeru taluſſe, Walga ligidal, kuſt ſee liin läbi läheb, kus warjutamine täielik on. Warjutus algab kell 1/2 2 lõuna, on kell 2,45 min. kõige täielikum ja lõppeb kell 3,57 min. Ka Tallinnas on warjutus ringitaoline, kuid ſiiski kaunis täielik.

b. **Ei ole ſurnuks pekſetud, waid wiina ära ſurnud.** 29. weebruaril leiti Haapſalus woowoorimees Andrus Sau täiesti meelemärkuſeta olekus ja wiidi haigemajasſe, kus ta ära ſuri. Päraſt tõuſis linnas jutt, et Sau arestimajas ſurnuks on pekſetud. Nüüd on ſurnukeha lahtilõikamiſel ſelgunud, et ſurm üleliigſe alkoholitarwitamiſe tagajärjel, mille läbi weri pea-ajusſe tungis, tulnud on.

Tänaſel numbril on Wilda roman „Konſul Gobari lapſed" 29. poogen kaaſas

Tähtſamate päewasündmuste kokkuwõte

Esmaspäewal sängitati Tartus Hugo Treffner maamulda.

Peterburis „Groſa" toimetaja linnapealiku poolt 3 kuuks aresti mõistetud.

Jekaterinoslawis Karawajewi haud tema surma aastapäewal politseinikkude poolt ümber piiratud.

6. märtsil hakkas Türgimaal sultani käsukirja järele trüki- ja koosolekute seadus maksma.

Cardiffi macnina juures aurulaew „Nordbrighton" põhja läinud. 1 inimene ära peaienud.

Eſimeſele Eesti aſunduste laulupidule on weel järgmiſed laulukoorid end üles andnud:

125. Rakwere-Tõrwa ſegakoor: 27 lauljat, koorijuhataja kooliõp. M. Keskküll.
126. Aleksandri ſegak. (Wõrumaal): 6 lauljat, koorijuh. J. Waaſk.
127. Kulina-Araküla ſegak.: 23 lauljat, koorij. kooliõp. R. Luha.
128. Looſi-Haani ſegak.: 15 lauljat, koorij. kooliõp. F. Sander.
129. Tammiste Rahwa Raamatukoguſeltſi ſegak.: 15 lauljat, juh kooliõp. J. Reiſenbuk.
130. Suure Kõpu-Tipu ſegak. 18 lauljat, juh W. Roſenthal.
131. Haanja-Preſſi ſegak.: 15 lauljat, juh. J. Sokk.
132. Suru ſegak.: 15 lauljat, juh. kool. J. Jüriſſon.
133. Pet. Eesti Hariduſeſeltſi IV. jaosk. ſegak.: 20 lauljat, juh. kooliõp. E. Ilwes.
134. Pet. Eesti Nooreſooſeltſi ſegak.: 30 lauljat. juh. O. Siiak.
135. Kullina ſegak.: 26 lauljat, juh. k. R. Zeitsmann.
136. Wõnnu ſegak.: 17 lauljat, juh. k. A. Andrea.
137. Wiru-Nigula kiriku ſegak.: 20 lauljat, juh. G. Rutopõld.
138. Aaria ſegak. 12 lauljat, juh. K. Liima.
139. Palamuſe-Nawa ſegak.: 24 lauljat, juh. kooliõp. J. Linno.
140. Põlwa Rahwahariduſeſeltſi ſegak.: 30 lauljat, juh. kooliõp. A. Arſt.
141. Beſchkowo aſund. ſegak.: 8 lauljat, juh. J. Ots.
142. Pet. E. Hariduſeſeltſi III. jaosk. ſegak.: 25 lauljat, juh. kooliõp. R. Woormanſik.
143. Swartſi ſegak. (Peterb. kub.): 13 lauljat, juh. köſter-kooliõp. P. Leega.
144. Karkuſe ſegak.: 24 lauljat, juh. k. A. Korkmann.
145. Solgino aſund. ſegk.: 14 lauljat, j. H. Leppikow.
146. Kõnnu ſegak.: 20 laul., juh. kooliõp. O. Samuel.
147. Palmſe ſegak.: 20 laul., juh. köst. J. Wiikmann.
148. A. Wilhemſoni ſeg. (Narwas): 42 lauljat, juh. A. Wilhemſon.
149. Suure-Soldina ſegak.: 24 lauljat, juh. kohaom. A. Kallas.
150. Keila ſegak.: 16 lauljat, juh. J. Paas.
151. Warudi ſegak.; 12 laul., juh. kooliõp. J. King.
152. Otepää-Kastolatſi ſegak.: 15 lauljat, juh. kool. J. Kääparin
153. Simititſa laſtekoor: 40 lauljat, juh. kooliõp. A. Rooswald.
154. Dubnitſa aſund. ſegak.: 34 lauljat, juh. kooliõp. A. Rooswald.
155. Rakke ſegak.: 16 lauljat, j. neiu L. Wilmanſen.
156. Munalaskme ſegak.: 15 lauljat, juh. A. Laaſi.
157. Munalaskme laſtek.: 20 lauljat, juh. A. Laaſi.
158. Pet. Eesti Hariduſeſeltſi V. jaosk. ſegakoor: 20 lauljat, juh. konſerwat. õp. E. Kreek.

Tänini on ühtekokku (waremalt ülesantud koorid juurde arwatud) 148 ſega- ja 10 laſtekoori, kokku 3450 lauljaga üles antud. Nendeſt on: kodumaalt 108 ſegakoori 2089 lauljaga ja 7 laſtekoori 412 lauljaga wäljaspool kodumaad — 40 ſegakoori 877 lauljaga ja 3 laſtekoori 72 lauljaga.

Peterburis, 28. weebruaril 1912.

Asunduste laulupidu toimekond.

Telegrammid.

([illegible] telegraafiagentuurilt.)

Lehetoimetaja karistamine.

Peterburiſt 5. märtſil. „Groſa" toimetajale määras linnapealik 2. märtſil ilmunud juhtkirja päraſt 3 kuud aresti.

Mexiko mässajate metſikus.

Mexikoſt 5. märtſil. Mässulaste juht Sapate wõttis hulga walgeid naisterahwaid wangi. Mõned on ära ſurmatud, üks tükkideks raiutud.

Türk ei taha rahu.

Konstantinopoliſt 6. märtſil. „Tanini" arwamiſe järele ei wõi Türgimaa Italia ettepanekuid, milleſt wäljamaa ajakirjandus teateid tõi, wastu wõtta.

Trüki- ja koosolekute ſeadus Türgimaal.

Konstantinopoliſt 6. märtſ. Sultani käſukirja põhjal on trükiſeadus ja koosolekute ſeadus makſma hakkanud. Eſimeſe põhjal peawad ajalehe wäljaandjad pealinnas 500 ja prowinſis 200 Türgi naela kautſjoniks ſisſe makſma. Teine ſeadus lubab koosolekuid ainult kinnistes ruumides ja politſei teadmiſel pidada.

Carl Robert Jakobſon.
Surnud 7. märtſil 1882.

7. märtſil 1912.

Täna on kolmkümmend aastat mööda, kui ſõnum haruldaſe kiiruſega üle Eesti laiali lagunes: Jakobſon ſurnud!

Waewalt on küll ühegi meie tähtſama mehe ſurmaſõnumit nii waluſa leinaga wastu wõetud. Mitte mõistuſega ei hinnatud Eesti ſuurema politikamehe enneaegiſt ja ootamata kaotuſt, waid ſüdamega; puudus ſelge teadmine, mis ſelle mehe ſurmaga on kaotatud, aga kõik tundſiwad ſeda, et kaotus ſuur oli. Ja kui „Wändra jõe haljal kaldal küngas kerkis puude all," ſiis helistati üle terwe Eestimaa leinakellaſid.

Mis Jakobſoni ſurmaſõnumi iſeäranis waluſaks tegi, oli teadmine, et tema töö pooleli jäi. Tema töö oli aga terwe rahwa töö. Seſt mis on ſuured mehed muud, kui teatud rahwa ja teatud ajajärgu püüdmiſte, ſeowide ja ideaalide kehastajad, kõige ſelle kehastajad, mis ſelle ajajärgu inimestes pool iſeteadwuſetalt tahtmiſena uinumas on! Kui „aeg täis ſaab", ſiis tuleb niiſugune mees ja rahwas tunneb ta ära, ſeſt et ta ſeda awaldab, mis igaühe hinges juba olemas on, ja ſeda täide ſaadab, mille täideſaatmiſt igaüks tumedalt oma hinges ihkab.

Jakobſon ſuri oma töö keſkel, täies meheeas. Tema maja Kurgjal jäi pooleli, tema rahwatöö jäi pooleli. Maja, mis temale elamiſeks ſünnis oleks olnud, oli järeljäänutele liig ſuur, rahwatöö ſelleks liig ſuur, et ſelle edaſiwiijaid oleks leidunud. Nagu ſuure kirjaniku poolelijäänud tööd keegi „jatkata" ei ſaa, nii ei ſaa ſuure politikamehe tööd jatkata. Kes oleks Jakobſoni „Sakalat" weel päraſt tema ſurma niiſuguſe tulekirjaga edaſi ſuutnud kirjutada, et ſelle lehe igat nummert ſel ajal, kus haridus madalamal ſeiſis kui nüüd, kus rahwusline iſeteadwus alles ärkamiſel oli, tuhanded inimeſed nagu hingeõnnistuſt ootaſiwad?

Kõigeſt neli aastat oli „Sakala" ilmunud ja ſelle aja jookſul oliwad „Sakala" ja ja ajaleht ſünonimideks ſaanud, ſ. o. „Sakala" nimega nimetati üleüldſe ajalehte.

Kui meie politikameeste ſuuruſe mõõdupuuks ſelle mõju wõtame, mis nad oma tegewuſega rahwa elus awaldawad, nende lainete kõrguſe, mis nad rahwa hinges ſünnitawad, ſiis wõime õiguſega Jakobſoni ſuuremaks politikameheks pidada, kes Eestis awalikka asju juhtinud.

Torma köſtri majas üleskaswanud ja Walga ſeminaris köſtri-ameti jaoks Sakſa keele ja meele mõju all ettewalmistatud, nii oleks Jakobſoniſt wälimiste olude mõjul ſõnakuulelik ſakſameelſete kirikherrade kaſulane pidanud ſaama, aga tema loomu-omaduſed ja armastus oma rahwa wastu tegiwad temaſt kirikherrade ja ſakste kõige kardetawama waenlaſe. Oma rahwa wereſt oli ta armastuſe omandanud, mis teda tagant kihutas rahwa waimliſe ja majanduſe järje tõstmiſeks töötama. Sakſa kirikherra ja mõisnik oliwad tema peale lühikeſel köſtri-ameti ajal nõnda mõjunud, et ta ſelleſt terweks elu-ajaks tagantkihutaja ſtimuli mõisnikkude ja kirikherrade wastu wõitlemiſeks ſai.

Ta omandas eneſele gümnaſiumi-kooliõpetaja hariduſe, pidas ſeda ametit, aga ſelle peale ei olnud ta „kutſutud"; ta lahkus ſelleſt, et ennaſt täieste raskema ja wähemtaſuwa politikamehe elukutſele pühendada. Aga wiſt ei ole ta ſarnaſeſt ohwritoomiſeſt iſe iialgi kiidelnud, nagu ſeda mõned päraſtiſed politikamehed eneſeſt rääkides teha armastawad.

Kui ta ſuri, oli pea ainukeſeks taſuks waewarikka tegewuſe eeſt tänulik mälestamine terwe rahwa poolt — kõige ſuurem ja iluſam taſu, mida tõſine politikamees eneſele wõib ihaldada.

Siin lühikeſes mälestuſeſõnas ei ole koht Jakobſoni elu ja tegewuſega lähemaks tutwustamiſeks. Tähendame ainult nii palju, et tema tegewus wäga mitmekülgne ja laialiulataw oli ja talupoegade majanduslike järje tõstmiſe juureſt eeskujuliku koolilugemiſe raamatu kokkuſeadmiſeni ulatas.

Meie ei jõua oma tähtſatele meestele nähtawaid mälestuſeſambaid ehitada; oma tänutunnet wõime aga nende wastu ſellega awaldada, et nende elu ja tegewuſt, nende püüdmiſi ja idealiſid tundma õpime ja ſeda tööd, mis neil pooleli jäänud, jõudumööda jatkata aitame.

Jakobſoni põrm puhkab Pärnumaal „Wändra jõe haljal kaldal", Kurgja kuuſikus, ükſilduſes. Nii oli ſelle politikamehe tahtmine: ükſilduſe rahus wiimaſt und magada. Seal on tema wääriline puhkepaik. Arw rändaja läheb ſinna hauakünkale, aga kes ſinna läheb, ſelle kõrwu kostawad ſeda ſelgemine ükſilduſe waikuſes puude all:

Kuula, ladwult, waikne kohin
Hüüab hilju: „Rändaja!
Heldeſt ehita mu maja,
Waigista ſa nutukaja —
Edenda mu Eesti tööd!

Kas oleks Baltimaal wannutatud maamõetjate korraldus tarwilik?

Riigiwolikoguſſe tahetawat arupärimiſt Balti maamõedukorralduſe asjus anda, nimelt käiwat arupärimine peaasjalikult ſeniste nõndanimetatud wannutatud maamõetjate eesõiguste ſelgitamiſe kohta. Sakſa lehed arwaſiwad, et niiſuguſe arupärimiſe kaudu tahetawat ſoowimata olluſele teed Baltimaale ſiſſetungimiſeks taſandada, kuid rüütelkonnad ei ſaada ſellega iialgi leppima, ſeſt ainult praeguste wannutatud maamõetjate korralduſe juures ei olla neil karta, et rüütelkonna kaſude wastu hakatakſe toimetama. Nii tärkab ſiis muidugi küſimus: on ſiis Balti praegune maamõedukorraldus niiſugune, et kahjulik oleks ſiin mingiſuguſid uuenduſi ſoowitada.

Tõepooleſt ei ole praegu Baltimaal, wähemalt Eestimaal, nii palju kui meil tuttaw, mingiſuguſt maamõedu korralduſt. Wene maamõedu-ſeaduste põhjusjooneks on püüdmine kõiki niiſuguſid maamõedutalituſi, millel teataw õigusline mõju peab olema, riikliste aſutuste kätte anda, ainult awalikkudes ametites olewatel maamõetjatel on wõimalik maa piiridele õiguslikſi omaduſt anda. Küll tunti niiſuguſe korralduſe puuduſt juba wõrdlemiſi wara ka Wenemaal ära, ſeſt juba 1863. a. leidis üks komiſjon, kes Wenemaa maamõedu korralduſt uuele aluſele pidi ſeadima, et wõimata on kõike maamõedu tegewuſt ainult walitſuſe-aſutuste hoole alla anda, waid tarwis oleks era maamõetjate ſeiſuſt aſutada, nagu ſee teistes riikides juba tarwituſele on wõetud. See kawatſus ei jõudnud aga ettewalmistawa komiſjoni töödeſt kaugemale, nii et ſenini ikkagi kõik maamõedutöö ainult ametlikkude aſutuste käes on. Siſemistes riigi-oſades on ſelle tarwis ſiis ka igas kubermangus maamõedu-ametikohad olemas, kes ka kõikſugu eratööſid teewad. Et ſee korraldus kõige parem oleks, ei ole kuulda, waid üleüldiſelt nuriſetakſe ſelle üle, et ametikohtade kaudu asjaajamine wäga pikaldane ja ühtlaſi ka kallis on; praeguſed kubermangu maamõedu ametikohad olla rahwaſt kaugel ja wähe kätteſaadawad. Selle tagajärjeks on muidugi ſee, et tõſiſed tarwiduſed iſe omale teed otſiwad, ja nüüd ka riigi ſiſemistes kubermangudes ſuur hulk maamõetjaid leidub, kes erawiiſil töötawad ja kelle tööd ſagedaste ka puudulikud on, ſeſt et niiſuguste maamõetjate tegewuſe korraldamiſeks mingiſuguſid ſeadusliſi eeskirjaſid ei leidu.

Baltimaal, wähemalt Eestimaal, ei ole ka neid aſutuſi olemas, mis ſiſemistes kubermangudes ametlikku maamõetmiſt toimetawad. Tahaks, näituſeks, keegi Eestimaal omale mõnda ametlikku maaplaani walmistada lasta, ſiis oleks ſee täieste wõimata, ſeſt peale ametikoha nime ei ole ſiin midagi, mis ametlikku maamõetmiſt wõiks toimetada. Iſegi riigi poolt aſutatud põllupank ei ſuuda ostetud maade tarwis ametlikus korras kinnitatud plaaniſid anda, ſeſt et kubermangus maamõedu-ametikohad puuduwad. On aga muidugi eramaamõetjad, kes omale ilma mingiſuguſe õiguſeta wannutatud maamõetja nime on wõtnud. Need töötawad ilma mingiſuguſe järelwaatuſeta, ilma et nende töödel ka ſeaduslikka tagajärgeſid oleks. Nii jõuame otſuſele, et Eestimaal praegu maamõedu-asjus mingiſuguſt korralduſt ei ole. Midagi peaks ometigi ikkagi ka meil ſelles asjas olema, juba ſellepäraſt, et ſiin wäikemaa-omandus palju laialiſem on kui ſiſemistes kubermangudes.

Kas tuleks aga meil ainult ſellega rahule jääda, kui ehk wiimaks nii kaugele jõutakſe ja mõned ametnikud kubermangu kaardikojale juure liſatakſe? Need puuduſed, mille üle ſiſemisteſt kubermangudeſt kaebatakſe, jääkſiwad ka meie juures alles, ſeſt ükſi ei ſuudaks paar ametniku-maamõetjat kõike tööd koha peal ikkagi ära teha. Tarwis oleks ikkagi kõrwalt maamõedujõuduſid korraldada, kõige pealt kindlustuſi ſelle kohta nõutada, et mitte-ametnikud-maamõetjad ka ajakohaſe maamõedu eelhariduſe olekſiwad ſaanud, et nende tööd korralikult walmistatud on ja et nende tegewuſe üle korraldatud ülewaatus oleks. Tarwis oleks praeguſe, ainult nimepidi wannutatud maamõetjate korralduſe aſemele juba ſeaduſe põhjal töötaw maamõetjate ſeiſus luua, mis umbes ſelſamal aluſel töötaks, nagu praegu wannutatud adwokatide ſeiſus.

Praegu on ka Wenemaal wannutatud maamõetjate ſeiſuſe aſutamine uueste õige elawalt päewakorrale wõetud, nimelt maamõetjate ühiſuste ringkondades. Seal ſoowitatakſe, et kõrgema maamõedu ja ühtlaſi juridiliſe hariduſega iſikutel luba oleks antud maamõedu-asjus kohtutes adwokatidena wälja astuda, ſeſt et harilikud adwokadid wäga wähe maamõedu-asju tunnewad. Nii on praegu üle riigi niiſugune wool olemas, et maamõedu asjad mitte enam riikliste aſutuste hoole alla ei tule jätta, waid wiimaste ülewaatuſe all tuleks waba maamõetjate korraldus luua, nimelt korraldus, kus teatawate riigiwõimude ülewaatuſel maamõetjatele oleks lubatud era ettewõtjatena kõikſugu maamõedutalituſi oma peale wõtta, ja et niiſugustel töödel teataw õigusline tähendus oleks.

Kui Balti maamõedu korralageduſt puudutaw arupärimine peaks maamõedukorralduſe üleriikliſele uuenduſele hoogu andma, ſiis oleks tal kahekordne tähtſus. Asjata kaebawad aga rüütelkondade healekandjad, et neil, kes uuendustele ſelles asjas tahakſiwad hoogu anda, muud eesmärki ei ole, kui ainult rüütelkondadele kahju teha, nende õiguste wastu wõidelda. Rüütelkonnad ei ole muidugi mitte need aſutuſed, kelle kätte maamõedukorraldamine ja ülewaatamine wõiks jääda, ſeda peawad tulewikus riiklised maamõedu-ametid olema. Wannutatud maamõetjate ſeiſus, mis ſeadusliſel aluſel ja eneste korralduste ülewaatuſel töötaks, on ka meil ſoowitaw ja tarwilik. Korraga ei ſuudeta aga niiſuguſt uuenduſt läbi wiia, ſellepäraſt oleks juba ſeegi ſamm edaſi, kui riigiwolikogu arupärimiſel niigipalju tagajärgeſid oleks, et meil wähemalt needki maamõedu-ametikohad tegewuſeſſe astuks, mis meil ſenini ainult nime järel olemas on. Seda oleks wõidud wäga hõlpſaste, muidugi, ka ſeaduſeandliſe kogu waheleſegamata ära korraldada, on ju ſelle peale nii mitu korda ka awalikult tähelepanemiſt juhitud, kuid loomiſetöö nõuab midagi, mis ſiin puuduma näib — ehk annab ſiis arupärimine hoogu. Ei ſuudeta niiſuguſt arupärimiſt ſelles riigiwolikogus läbi arutada, ſiis tuleks ſeda kohe ſügiſel teha, ära jääda ta aga ei wõi, ſeſt muidu meil ſelles asjas, nagu näha, mingiſuguſid paranduſi loota ei ole.

Wäljamaalt.

Söestreigid.

Nagu telegrammideſt juba teada on, jäiwad läbirääkimiſed, mis Ingliſe walitſuſe algatuſel ſöekaewajate ja nende peremeeste wahel uueste algaſiwad ja mis ſtreigile peatſe lõpu pidiwad tooma, järsku pooleli. Walitſus annab ametlikult teada, et ta ſeaduſe-eelnõu palga alammäära kohta parlamendile ette paneb. Selle mõjul on tööliste julgus muidugi märkſalt kaswanud ja nad teatawad, et tööd üheski kaewanduſes enne ei alga, kui alammäära eelnõu parlamendis wastu on wõetud. Saadawad nad ſelle ähwarduſe täide, ſiis on Inglismaal peatſelt nutt waraks. Seſt kuigi alammäära projekt alamkoja „maſinaſt" päris tuliſe-jalu läbi aetakſe, tulub ta wastuwõtmiſeks igatahes ikkagi oma paar nädalat aega ära. Seega peawad inglaſed weel kaks nädalat ſöepuuduſe ja ſelle hirmſate tagajärgede all kannatama. Seda ei peeta mingil tingimiſel wõimalikuks ja ſellepäraſt kaswab üleüldine rahulolematus ministeriumi wastu kõigis ringkondades ja kihtides.

Juba praegu ulatab kahju, mis ainuükſi raudteeſeltſid ſöeſtreigi läbi ſaanud, üle 10 miljoni rubla, kui ſuureks kaswab aga ſiis weel kõigi muude ettewõtete ja eraiſikute kahju, kui ſtreik weel kaks nädalat kestab!

Sakſa ſöeſtreik näib ühes kohas piſut kahanewat, teiſes aga kaswawat. Eila teatas telegraf, et Ruhris 6000 meeſt tööle on hakkanud, mujalt aga tuleb teateid, et ſtreikijate wägi ſuurenemas olla. Iſeſuguſe ilme annab Sakſa ſtreigile ſee, et ſeal õige rohkeste ſtreigimurdjaid on, keda politſeinikud ja ſhandarmid liig agaralt kaitſewad. Missuguſeks hoolimata ja põhjendamata wägiwallatarwitamiſeks ſee „kaitsmine" mõnikord kujuneb, ſelleſt toob „Retſhi" kirjaſaatja järgmiſe iſeloomuliku pildi:

„Katarina" kaewanduſe ſuu. Ühel pool ſeiſab ſalk ſtreikijaid mäetööliſi oma naiste ja lastega, teiſel pool politſeinikud ja ſhandarmid. Tuleb wahetuſe-aeg. Kohmetult ruttawad ſtreigimurdjad ſtreikijateſt mööda. Nad wõetakſe pilke ja ſajatustega wastu. Iſeäranis wihaſed on naiſterahwad. Neil kollastel, kõhnadel ſöekaewajate naiſtel on nii palju kibedat pahameelt ja wiha ſüdameſſe kogunud! Nagu rahet ſajab möödajookſwatele ſtreigimurdjatele ſõimu kaela; wiimasteſt katſuwad mõned wastu ſõimata, ſuurem hulk aga jookſeb mahaſurutud peadega mööda. Ja korraga tormawad kuuepuudaliſed politſeinikud ilma hüüde ja hoiatuſeta ſtreikijate kallale ja kihutawad nad ruſikahoopidega laiali. Keegi hüüab: „Mis eeſt?" Weel üks ſilmapilk — ſeal wälguwad politſeinikkude käes juba rewolwrid, ſtreikijad jookſewad, lapſed kukuwad, naiſed kiſawad ja nutawad; keegi haarab kiwi, et ſellega tagaajajaid wiſata. Häbeneda pole ſiin midagi: ka mina jookſen, ilma et aru ſaakſin, mil põhjuſel korraga „rahustama" hakati. Sakſa politſeinikkude kätte ſattuda ei ole kellegi nalja-aſi. Kolme päewa jookſul, mis ma Ruhri ringkonnas olen mööda ſaatnud, olen ma näha ſaanud, et ſüü korratuste päraſt terwelt juſt korrawalwajate peale langeb."

Türgi-Italia ſõda.

Nagu teada, andſiwad ſuurriigid hiljuti Italiale jälle nõu Türgiga ära leppida ja ſõda lõpetada. Milano lehe „Corriera della Sera" kuulmiſt mööda olla Italia walitſus nüüd ſuurriikidele wastanud, et tema ainult ſiis walmis on ſõjaliſt tegewuſt Wahemerel, Punaſel merel ja Egei merel lõpetama, kui Türk kõik oma wäed Tripoliſt ära kutſub. Siis andwat Italia kõigile araablastele, kes itallastele ſõjariistadega wastu hakkaſiwad, armu, jätwat Tripoli Türgi ſultani uſuliſe ülemwalitſuſe alla, makswat Türgile taſuraha jne. Muud kui kuninglik käſukiri, millega Tripoli ja Cirenaica Italia maakondadeks kuulutatakſe, peab igas punktis muutmata jääma.

Nagu telegraf eila teatas, ei mõtlewatki Türgi walitſus niiſugustel tingimistel rahu teha.

Soomemaalt.

Korjanduſed lootſide heaks.

Ametiſtlahkunud lootſide heaks pandakſe Soomemaal rohkeid korjanduſi toime. Iſegi wanaſoomlaste healekandja „Viipuri", kes waremalt ägedalt lootſide ametiſtlahkumiſe wastu oli, kirjutab nüüd, et „peaaegu kõik lootſid on oma kohtadelt lahkunud. Ja kui ſee korra nõnda juba on, ſiis loodame, et ſoomlaste ſeaſt inimeſi ei leidu, kes oma ſeltſimeeste leiba ſööma ruttakſiwad ja nende kohtade peale aſukſiwad."

„Turuu Sanomat" kutſub iſegi ſeltskonda üles ametiſtlahkunud lootſide eeſt hoolt kandma, et neil tarwis ei oleks kohtade kaotamiſe päraſt kannatada. „Soſialist" teatab, et Turu lootſijaama ülema alampolkownik Andſteni heaks korjanduſelehed käima on pandud. Raha olewat juba ligi 6000 marka kokku tulnud.

Teated kaugemalt riigiſt.

Wälimiste asjade ministerium ja ſaadikud.

Wene Konstantinopoli ſaadiku ametiſt lahtilaſkmiſe puhul awaldaſiwad ajalehed Wene wälimiste asjade ministeriumi tegewuſewiiſi kohta rohkeste arwamiſi. Tähelepanemiſewäärt on, mis lugupeetud Moskwa leht „Ruſſk. Wed." ſelle kohta ütleb: Kuskil maal ei tööta walitſuſe aparat nii ſuurte tõugetega ja ebataſaſuſega kui Wenemaal. Wõtke näituſeks wiimane juhtumine Tſharkowiga. Harwa on Wene wäljamaa ſaadikute ja wälimiste asjade ministeriumi teiste kõrgete ametnikkude hulgas mehi, kes oma ameti ajal oma elu kohta ja elukutſet wäga mitmele korrale ei ole muutnud. Seal on Hiina ſaadik ja mõni Lõuna-Amerika wabariigi ſaadik ja nad wahetatakſe äkitſelt ära, olgugi et nad ſelleks wahetuſeks mingiſuguſt ettewalmistuſt ei ſaanud. Nõnda juhtub, et Montenegro ſaadik Perſiaſſe ſaadetakſe, Perſiaſt jälle Rootſi jne. Tuleb ette, et Wenemaal riigimehi leidub, kes ilmas igal pool on teenistuſes olnud, nagu Serbias, Sakſamaal, Mexikos, Jaapanis, Ühisriikides. Kui nüüd peaks küſitama, miks niiſuguſid wahetuſi ette wõetakſe, ſiis on ſelle peale raske wastuſt anda. Niiſama raske on ka mitmeſuguste lahtilaſkmiste põhjuſi üles leida. Wäga rohkeste mõjuwad ükſikud, juhtumiſekaupa päewakorrale tekkinud põhjuſed, ja mõnikord häwitab ainult piſukene weealune kiwi hiilgawa teenistuſe. Ja imelik ſellejuures on juſt ſee, et mida kõrgem amet, ſeda rohkem on tal põhjuſt teadmatalt tulewaid hukatuſi oodata. Telgitaguſed mõjuawalduſed on juſt need wäikeſed weealuſed kiwid ja need mängiwad walitſuſe ſüſteemis tihti peaoſa. Ootamata nimetustele järgnewad niiſama ootamata lahtilaſkmiſed.

Plahwatus „Italjanka" kaewanduſes.

Kohutawaſt õnnetuſeſt, mis „Italjanka" kaewanduſes ette tuli, teatatakſe „Ruſſk. Wed." järgmiſt:

Erateadete järele oli ſellel korral kaewanduſes 170 inimeſt tööl. Kui palju inimeſi juſt ſurma on ſaanud, on ſellepäraſt raske ütelda, et tööliste nimekiri kõige wanema tööliſe käes oli, kes arwatawaste iſe ka hukka on ſaanud.

Arwatakſe, et plahwatuſe põhjuſeks plahwatawa gaaſi põlemakargamine oli. Matwejewski peastmiſeſalk jõudis 25 minutit peale plahwatuſt õnnetuſekohale. Peastejaam oli ſealt üle kahe wersta eemal. Selle järele ruttaſiwad ka teisteſt kaewandusteſt peasteſalgad ſinna. Tuli naabruſes olewa kaewanduſe kaudu ſiſſe tungida katſuda. Peastmiſetööd raskendas iſeäranis lämmastaw õhk, nii et raske oli ligi tungida. Pealegi on need kohad, kuſt wõis loota, et inimeſed ſeal elusſe on jäänud, juba läbi käidud. On wististe ka neid tööliſi, keda pealelangew maa oma alla mattis, nii et nad ſeal all ära lämbuſiwad. Ärapeaſenud tööliſed ei ſaa oma ſeltſimeeste arwu kohta ka midagi kindlat ütelda, ſeſt et nad mitmetes käikudes laiali töötaſiwad. Peale ſelle on läbielatud põrutuſed tööliste peale niiwõrt rasket mõju awaldanud, et nad nendele ettepandud küſimiste peale ei oska wastata.

Kaewanduſeſt wäljatoodud ſurnukehadeſt oliwad mitmed niiwõrt raskeste ära põlenud, et neid ſugugi ei wõinud ära tunda. Näod oliwad pea kõikidel mustad, keha peal paljudes kohtades rasked haawad, paljudel ſilmamunad wälja jookſnud. Wäga mitmetel oliwad riided ümbert ära põlenud, juukſed täitſa kõrbenud. Naabrikaewandusteſt käidi rohkel arwul õnnetuid waatamas, kuna omakſed nende juureſt ei lahkunudki. Õnnetute juures tekkiſiwad alaliſelt hingelõhestawad pildid, wali nutt ei waikinud ei päewal ega öösel. Tööliste hulgas wõib ägedat liitumiſt tähele panna. Kutſuti ſõjawägi kohale korda pidama. Ärewuſe põhjuſeks on kõige pealt ſee, et ſelles kaewanduſes ka ennemalt on plahwatuſi olnud. Eſimene plahwatus oli 1909. a. juunikuus, mille ohwriks 25 mäetööliſt langes, kuna tööliste arw ſellel ajal üleüldſe 103 oli. Plahwatus tuli ſiis niiſama nagu nüüdki kõigepealt kaewanduſewalitſuſe hooletuſe läbi. Sellel korral ſeati komiſjon, kes plahwatuſe põhjuſt uuris. Komiſjon tunnistas kaewanduſewalitſuſe ſüüdlaſeks ja inſhenerid ühes teiste tööjuhatajatega anti kohtu alla.

Erateel teatatakſe, et ſiiamaale „Italjanka" kaewanduſeſt on 75 ſurnukeha kätte ſaadud, kuna 30 haawatuſt ka 12 ära on ſurnud. Ametlikud ſõnumed kõnelewad wähemaſt õnnetute arwuſt.

Mustamere ja Baltimere ühendus.

Lähemal ajal kawatſetakſe Mustamere ja Baltimere ühenduſe eelplaan täide ſaata, millel määratu ſuur majanduslikne tähtſus on. Selle eelplaani tegi Kiiewi ringkonna teedewalitſus ſuurte kaubanduſe-tööstuſe ſeltſide, börſekomiteede, linnade ja ſemſtwode omawalitſuste aſemikkude oſawõtmiſel lõpulikult walmis. Nüüd on lõpulikult walmistehtud eelplaan teedeministeriumi tehnikakomitee kätte antud. Üleüldistes joontes on ſuurepäraline eelplaan järgmine: Aleksandrowskiſt kuni Herſoni wõetakſe Dnepri juures mitmed paranduſed ette, nii et ta peal laewad wõiwad ſõita; ſelle järele tuleb 86 wer. peal ſulguſid ehitada. Dnepri ja Düüna kärestikkude wee ſurumiſe jõudu tahetakſe tööstuſe peale tarwitada. Üleüldſe läheks Riia-Herſoni laewatee awamine umbes 160 miljoni rubla maksma. Loota wõib, et uus tee kaubawedamiſes wäga elawat tarwitamiſt leiab ja Doni kiwiſütele hoopis uued turud awab.

* **Haud ümber piiratud.** Teiſe riigiwolikogu liikme Karawajewi ſurmapäewal Jekaterinoslawis piiras tugew politſeinikkude ſalk ta haua ümber, kuna haua juurde kedagi ei lastud.

* **Ei lastud wäljamaale.** Saratowi kubermangu tuli hulk wäljarändajaid tagaſi, keda Kuramaa kuberner üle piiri ei lasknud minna, ſeſt et ſtanowoipristaw Andrejew neile wäljarändamiſe tunnistuſi õieti ei olnud wälja andnud. Paljud perekonnad on täitſa paljaks jäänud. Andrejew lasti eſiotſa ametiſt lahti, kuid päraſt nimetati ta Uralskiſe politſeimeiſtriks.

Wale-Iliodor. Pihkwa kubermangus olla praegu wale-Iliodor liikumas. Wälimiſelt päris Iliodori nägu, käia mees üheſt kohaſt teiſe, ſuur ſau käes, ja kiruda kangeste walitſuſt ja ſinodi. Ta jutustab, et olla kloostri wangikojaſt ära põgenenud, kus tal tahetud keel ſuuſt wälja tõmmata. Talupojad wõtta teda igalpool lahkelt wastu, muretſeda talle politſei eeſt häid peidupaiku, anda talle raha ja lasta teda palweid pidada.

Kodumaa teated.

r. **Riſſiſt.** Laitſeſt. Wallakirjutaja walimiſe asjus. Möödaläinud aasta detſembrikuul walis Laitſe walla wolikogu uueks wallakirjutajaks A. Külaotſa, kes kauemat aega Riiſepere wallakirjutaja abiliſeks on olnud. Et aga Külaots weel täiealine ei ole, ſellepäraſt ei kinnitanud talurahwaasjade komiſſar wiimaſt ametiſſe. Laitſe walla wolikogu andis komiſſari üle kaebtuſe kubermangu talur.-asjade komiſjoni, põhjendades, et Külaotſal kõigeſt ükſainus kuu täiealiſeks ſaamiſeks puudub ja et wiimane korralik ning wilunud wallawalitſuſe asjaajaja on. Kubermangu komiſjon leidis walla kaebtuſe õige olewat ja muutis komiſſari otſuſe.

* **Palmſe-Wõſult.** Pitspallid wõi tantſupidud on meie pool weel täieste moodis. Tihti toowad aga ſarnaſed lõbustuſed oſawõtjatele pahu tagajärgi. Hiljuti peeti W. külas ſugulaste lahkumiſe puhul tantſupidu, milleſt ka mitmed neiud oſa wõtſiwad. Peale pidu laotas piduperenaine kuulujutu laiali: ta leidnud peale wõeraste äraminekut pingi alt wäikeſe lapſe ſurnukeha. Politſei järeluurimiſel ſelgus, et ſarnaſt asja ei ole leitudki. Asja üle tehti protokoll. Piduſt oſawõtjad neiud tahawad naiſe teotamiſe päraſt kohtu alla anda.

— Posti-asjandus. Palju ſegaduſt ja kulu teeb kohalikkudele ümberkaudſetele elanikkudele teadmatus poſti-asjus. Enne toimetati kirjad, mis ainult Rakwere poſtkontori kaudu ſiia ſaadeti 3-kopikaliſe margiga kätte, kohalikud kirjad aga päriſelt ilma margita. Nüüd töötab Wõſul 16. jaan. ſaadik alaline poſtkontor, mispäraſt ſiis kõikidel kirjadel, mis kaugemale ſaadetakſe, 7-kop. mark, kohalikkudel aga 3-kopikaline mark peal peab olema. Elanik.

R. R. **Waſtſeliinaſt.** Metſadelaastamine. Meie mõiſad on oma metſad ſuuremalt jaolt juba ära laastanud. Nende metſalaastamiſe „taud" on ka meie talupoegade külge hakkanud. Nüüd on mitmed talupojad ſiin oma metſad ka tükiwiiſil, (desſatini kaupa) wälja müünud. Mõned on 600, mõned 800, üks ka koguni kakstuhat rubla oma kaſemetſaſt wõtnud.

* **Kerguſt.** Rahulolematuſt wallawalitſuſele awaldas Kaisma walla wolikogu oma hiljutiſel koosolekul. Nimelt oli wallawalitſus, ilma et wolikogu ſelle kohta otſuſt oleks teinud, wallamaja mõned toad, muu ſeas ka wallakirjutaja ſöögitoa ja köögi üle wärwinud ja parandanud. Kõik töö oli ligi 30 rubla maksma läinud. Wolikogu tunnistas, et tal ſelle töö tegemiſe wastu midagi pole, kuid ilma tema teadmata ei oleks tohtinud wallawalitſus tööd ette wõtta. Wallawalitſuſele anti hoiatus, et niiſuguſt teguwiiſt edaspidi enam ei ſünniks. Praegu pärib ka Pärnu maakonna I jaoskonna talurahwa-asjade komiſſar ſelle üle aru. Teiſeks oli talurahwa põllupanga Riia oſakonna poolt „Uue Kaisma" mõiſa walitſeja hr. Aidaſe läbi metſa-okſjon Kaisma wallamajas wälja kuulutatud, ilma et ſelleſt wolikogule enne oleks räägitud. Ka ſeda arwati lubamata nähtuſeks ja otſustati okſjonipäewa pealt walla kaſuks 10 rubla wõtta. Rewideerimiſe ajal on weel mõned asjad ilmſiks tulnud, mis korra järele tehtud polnud. Selle üle on, nagu kuulda, mõned wolimehed talurahwa-asjade komiſſarile kaebanud.

Direktor Hugo Treffneri matus

oli 5. märtſil Tartus Jaani kirikus ja ſurnuaial. Rahwaſt woolas enne matuſt rohkeste kiriku juurde ja uulitſate äärde, kuſt matuſerong läbi pidi minema, kokku. Peale Treffneri eneſe kooliõpilaste wõtſiwad keskkoolide kaswandikud, tuletõrjujad, ſeltſide aſemikud ja mitmetuhandeline rahwahulk matuſeſt oſa. Umbes wersta pikkuſelt oliwad uuliſad, kuſt ſurnu läbi wiidi, rahwaſt täis, nii et politseil matuserongile tee tegemisega tegu oli. Koolide, seltside ja eraisikute poolt pandi hauale umbes 50 pärga.

Ei kordunud siin küll hiljutine nähtus, et tähtsat Eesti tegelast Saksa keeles maetakse, see sündis Eesti keeles, kuid lahkunu lähedalseisjad arwasiwad paremaks kohalikus kolme päewa wanuses Wene lehes matust wälja kuulutada kui Eesti lehtedes. Wiimastest waliti ainult üks selleks wälja, kuna suur hulk lahkunu endistest õpilastest sel moel oma kaswataja matusest teada ei saanud.

-su.

Kohtukoda.

Kooliõpetaja kohaküsimus.

X. 26. mail 1909. a. andis Ereda mõisa omaniku krahw Ernesto Stackelbergi wolinik parun Aleksander Schilling Rakwere-Paide 6. jaosk. rahukohtunikule nõudmise seletusega, et ta Wõrnu küla kooliõpetajale Ereda mõisa maa pealt palga kujul talu tasuta tarwitada oli andnud. Et ta aga wiimaks mõnesugustel põhjustel kooliõpetajale enam palka ei tahtnud maksta, ütelnud ta wallale 1908. a. juunikuul selle koha üles. Kooliõpetajaks oli sel ajal Jaan Währbaum. 1909. a. jüripäewast andnud mõis selle talu Jaan Roosi kätte rendile. Kui Roos koha peale läinud, et seal põldu harima hakata, tulnud Währbaum ühes Jolla ja Pikutiga ning ajanud Roosi sealt minema. Kõige selle tagajärjel palus nõudja kooliõpetajat Währbaumi tähend. koha pealt wälja mõista ja kohtuotsust kohe sialgsele täitmisele wiia.

Rahukohtuniku juures seletas Wahrbaum, et tema tähend. talukoha walla poolt palgaks oli saanud. Rahukohtunik mõistis kooliõpetaja kohast wälja ja 5 rbl. kohtukulusid maksma.

Rahukogus kaitses adw. Peet Wahrbaumi kasusid ja seletas, et kooliõpetajal krahw Stackelbergiga mingisugust lepingut pole olnud, kuna tähendatud talu wald temale palgana oli andnud. Rahukogu leidis aga, et kooliõpetaja wallalt muud palka ja mõisalt erapalgana talu saab, ning kinnitas rahukohtuniku otsuse, mis peale kooliõpetaja poolt tühjakstegemise kaebtus senatisse läks, kus leiti, et rahukogu otsus õige ei ole ja asi Tallinna-Haapsalu rahukogusse teistkordseks läbiwaatamiseks saadeti. 3. märtsil lükati siinses rahukogus endine otsus ümber ja mõisteti kooliõpetaja kasuks krahw Stackelbergi käest 20 rbl. kohtukulusid wälja.

Seltsielu.

„Estonia" peakoosolek 4. märtsil.

Koosoleku juhatajaks waliti Dr. Konik, kirjatoimetajaks Kallas. Eestseisus pani ette paari seltsi liiget wolitada, kes aktile, mille järele „Estonia" linna poolt antud teatriplatsi asutatawa teatri osaühisusele edasi annab, alla kirjutaksiwad. Selle ülesande täitjateks wolitatakse Clement ja Uibopuu.

1912—13. a. eelarwe on eestseisus järgmiselt kokku seadnud.

Wäljaminekud:

Näitlejate j. n. näitelawa juures ametis olewate isikute palgad	19.500 r.
Orkester	8500 „
Dekoratsionide uuendamine ja korraldamine	700 „
Piletid	200 „
Piletite margid	1500 „
Kuulutused ajalehtedes	500 „
Müürilehed	350 „
Müürilehtede ülespanemine	200 „
Näitemängud, nende tõlkimine, noodid jne.	1500 „
Kostümide wõlatasumiseks	1000 „
Nende korraldamine	500 „
Piletimüüjate palk	500 „
Tuletõrjujad	165 „
Mitmesugused kulud	1285 „
Kokku	36.400 r.

Sissetulekud:

Teatri-etendused (110 etendust à läbistiku 240 r.)	26.400 r.
Orkestri eest, kui teda wäljaspool teatrit tarwitatakse	1000 „
Suwe- ja aiapidud	2000 „
Linna abiraha	3000 „
Liikmemaks	1000 „
Mitmesugused teatri ettewõtted (külaskäigu etendused jne.)	2000 „
Kokku	36.400 r.

Seega on siis tulewal tegewuse-aastal wäljaminekud lõppewa aastaga wõrreldes 1400 rubla wõrt suuremad. Seda põhjendab eestseisus muu seas sellega, et nõuks on wõetud teatri juurde n. n. dramaturgi wõi nagu seltsi esimees kord tähendas: „kirjatundjat" wõtta. Teatri repertuar, tõlked, näitelawal kõneldaw keel jätwat mõnda soowida ja seda tulla peaasjalikult sellega seletada, et senini teatri juures dramaturg puudunud on. Koosoleku juhataja täieste õigustatud pealekäimiste mõjul arutatakse tähend. küsimust natuke pikemalt, katsutakse ära määrata, missugune mees see dramaturg olema peab, missugused ülesanded, kohused ja õigused tal teatris olema saawad jne., ning jõutakse lõpuks arwamisele, et niisugust, meie teatri-elu kohta ülitähtsat uuendust ülepea kaela ära otsustada ei wõi; enne on waja kohused ära määrata ja siis alles nende kohuste kohast isikut otsima hakata. Asi lükatakse kuni kewadise peakoosolekuni edasi, wäljaminekute ja sissetulekute eelarwe wõetakse aga üleüldse niisugusel kujul wastu, nagu eestseisuse poolt ette pandud.

Edasi teatab esimees, et uus teatrimaja wist juba tulewa aasta alguks täieste walmis saab, nii et teater juba siis seal oma tegewust paremates tingimistes algada wõiks. Uue maja ruumide eest (maha arwatud äriruumid) tuleks 36.000 rubla üüri aastas maksta, missuguse summa eestseisus järgmiselt sisse wõtta loodab:

Riietehoidmise raha	13.000 rbl.
puhwet	12.000 „
kontserdisaali üür	6.000 „
teatrisaali üür	3.500 „
mitmesugused muud sissetulekud	1.500 „
Kokku	36.000 rbl.

Koosolek wolitab eestseisust uue teatrihoone ruumisid tähend. summa eest üürima.

Selle järele tuleb arutuse alla halekuulus dekoratsionide kogu, mis seltskond tegelasi Peterburi Nemetti teatrist ostnud ja nüüd seltsile müüa pakub. Neid dekoratsionisid on terwe laewa laadung (500 tonni), nende wäärtus oleks — asjatundjate arwamise järele — uuelt 50—60.000 rbl. ja ainult head juhtumist tulla tänada, et ostjad nad 3100 rbl. eest kätte saiwad. Praegused omanikud tahawad kogu eest 4500 rubla. Peale selle, kui koosolekul wiibiwad asjatundjad hr. Pooland ja Frisch mitmel korral on kinnitanud, et kaup odaw ja hea on, otsustab koosolek dekoratsionisid nõutud summa eest ära osta ning määrab nende parandamise ja wärskendamise peale esialgseks weel 1500 rbl. Ettepanek, et komisjon walitaks, kes kogu läbi waataks, lükatakse tagasi, sest dekoratsionide omanikud seletawad, et selleks enam aega ei olewat.

E. K. **Tartu Kutseharidusseltsi asutamine.** 1907. aasta puhtast kasust määrati Tartu Wastastikuse Kreditühisuse poolt tööstuse ja kaubanduse edendamise jaoks 500 rbl. Selle järele hakati päid murdma, kudas kõige otstarbekohasemalt seda raha tarwitada; asutati komisjonid ja peeti omawahelisi koosolekuid, millest ka ametiühisuste tegelasi osa wõtma kutsuti. Koosolekuid peeti nii harwa, et eelmiste koosolekute otsused järgmiseks koosolekuks ära ununesiwad, protokollid kaduma läksiwad jne. Nüüd aga hakkab asi edasi nihkuma. Kutseharidusseltsi kooli eeskawagi on juba wälja töötatud, niisamuti waadati ühisuste ja seltside asemikkude osawõtmisel minewal nädalal seltsi põhjuskirja projekt läbi ja see saadetakse lähemal ajal kinnitusele. Seltsi kooli programm on järgmine: 1) emakeel, 2) Wene keel, 3) Saksa keel, 4) matematika, 5) geometria, 6) waba joonistamine, 7) kutseline joonistamine, 8) ilukirjutus. 9) füüsika ja lahutusteaduse algõpetus, 10) mehanika, 11) liinide tundmine, 12) rahwamajandus, kodaniku seadus. Õpeaeg kell 6—9 õhtul. Tartu Kutseharidusseltsi põhjuskirja järele, mida nende päewade sees kinnitusele saadetakse, wõiwad liikmeteks olla: 1) omawalitsuslised asutused, seltsid ja ühisused 25-rublalise aastamaksuga ja koosolekutest osawõtmisel 2) healeõiguslise asemikuga, 2) ettewõtjad ja muud mittetöölised 5-rublalise aastamaksuga ja 3) palgatöölised 3-rublalise aastamaksuga.

Ühistegewus.

Pärnu Wastastikuse Kreditühisuse

1911. a. aruanne on trükist ilmunud. Ühisus algas oma tegewust 1908. aastal. Aruanne tuleb ühisuse peakoosolekul, 11. märtsil „Endla" seltsi ruumides, arutamise alla. Päewakorras on peale aruande ja eelarwe kinnitamise ka põhjuskirja muutmine ja täiendamine.

Huwitaw oleks ühisuse tegewuse kaswamist tähele panna. Meie toome siin arwud kolme aasta kohta järgimööda ette, nimelt 1909., 1910. ja 1911. aasta kohta. Ühisusel oli liikmeid 193—244—296, liikmemaksusid 19.600—35.600—94.900 rbl., hoiusummad 208.700—350.600—646.900, laenud disk. wekslite ja pantide wastu 214.600—398.000—589.400, seiswat raha 10.000—6900—61.200; üleüldine läbikäik 2.066.900—3.465.300—5.763.300; äriseis 245.649—413.992—742.067; puhast kasu saadi 971—3510—7854 rbl.

Nagu sellest näeme, on ühisus jõudsalt kaswanud. Puhas kasu tõusis möödaläinud aastal 7854 rublani. See on juba tükk raha, millest seltskondliste ettewõtete peale nii mõndagi rublat ära wõib kulutada.

Tallinnast.

a. **Tallinna Laewaühisuse asi** näib jõudsaste edenewat, sest ühe nädala jooksul on ühisusesse 40 uut liiget juurde astunud. Ühisuse asemik sõitis Inglismaale, et sealt ühte suuremat laewa omandada, kes peaasjalikult saarte ja rannakaupmeeste kraami wedama hakkab. Praegu on ühisusel juba 80 liiget.

x. **Balti raudtee uus kaubajaam Teliskoplis** saab, nagu kuulda, sügiseks walmis. Praegu on maja juba katuse all. Tee kaubajaama ehitatakse Pelgulinna ülesõidu juurest.

c **Balti puuwillawabrik** kawatseb oma töölistele Lutheri wabriku eeskujul rahwamaja ehitada. Ehitatawas hoones, mis Kopli tee äärde üles kerkib, saawad söögiruumid, raamatukogu, tarwitajate-ühisuse äriruumid, laste kooliklassid ja suurem saal aset leidma. Ühes sellega mõeldakse ka tööliste muusika- ja laulukoorisid elule kutsuda.

No. **Kõige suurem Eesti Põllumeesteselts** on praegu Tallinna Eesti Põllumeesteselts. Kuna teiste suuremate seltside liikmete arw 200 ümber kõigub, on Tallinna Eesti Põllumeesteseltsi liikmete nimekirjas praegu 626. Nende seas on üle 350 tegeliku põllumehe, aedniku ja mesiniku. Linnaliikmete seas on suurem osa käsitöölisi, kooliõpetajaid, adwokatisid, tohtrid, ajakirjanikka, kalamehi, ärimehi ja muid ametipidajaid.

rg. **Laewaõnnetuse ärahoidmine ja selle tagajärjed.** 2. augustil 1911. a. tuliwad hommiku pool sadamasuus Saksa aurulaew „Nyland" ja kroonu soomuslaew „Slawa" teineteisele wastu. Esimest juhatas kohalik loots J. Mooser ja teist leitenant Benno von Gebhart. Sõjalaewal oli 8 paati köie-otsas järel ja ta sõitis paraja auruga. Kaubalaewa loots ei näinud enne soomuslaewa tulema, kui juba wiimase tee peale ette oli sõitnud, sest sadamanurk warjas ühte — teisele paistmast. Suure õnnetuse lähenemisel raputanud loots kätega sõjalaewa „Slawa", poole ja hüüdnud ärewuses midagi; kui see pole aitanud, käskinud „Nylandil" tagasi-auru anda, mis nii palju aitas, et kokkupõrkamine tulemata jäi.

Nüüd on sõjalaewa leitenant lootsi ringkonnakohtusse kaebanud, et wiimane teda ametitalituse ajal rusika näitamisega ja hüüdega: „Mis sa tola teed," on teotanud. See asi tuleb lähemal ajal Tallinna ringkonnakohtus arutusele.

Tööliste elu.

Tööliste laenu- ja hoiuühisus asumisel.

M. E. Narwa linawabriku tööliste seas on mõte liikumas wabrikukontorist hoiuleantud raha wälja wõtta. Põhjuseks on see asjalugu, et wabriku ülemus töölisi, kui nad tema kassasse raha hoiule panewad, rikasteks (!) inimesteks pidawat ja palgakõrgendamise soowimise puhul seda töölistele ette heitwat. Mil wiisil ja missugusid raskusi üle elades töölised natuke raha mustade päewade jaoks koguda on suutnud, selle peale wabriku-ülemus muidugi ei mõtle, waid ta arwab ikka, et tema see on, kes töölistele head teeb. Et eneste seisukorrast mitte walepilti anda ja et tööliste seas ühistunnet kaswatada, tahawad agaramad töölised oma laenu- ja hoiuühisuse asutamiseks sammusid astuda.

Tartu tööoludest.

E. K. Sojemate ilmade puhul on Tartus ehitusetööga mitmes kohas juba algust tehtud. Ehitusetööliste palk on praegu weel wäike, 100—120 kop. päewas. Haubneri masinaehituse wabrikus wõetakse ühtepuhku uusi mehi juurde, kuna endised õppinud mehed wiletsate palkade pärast endile mujalt on sunnitud tööd kuulama.

Riigiwolikogu.

Koosolek 5. märtsil.

Juhatab **Rodsjanko**, kes Italia saadikutekoja wastusetelegrammi ette loeb. Telegramm wõetakse käteplaginaga wastu.

Kowalewski (okt.) kannab

püha sinodi eelarwe

ette, mis ametkonna poolt 40.129.979 rbl. peale arwatud ja komisjoni poolt muutmata on jäetud. Soowitaw on, et riigi ja kiriku wastastikune wahekord kombelise usalduse alusel seisaks, kuid küsitaw on, kas saab see usaldus wilja kandma.

Sinodi ülemprokurör: Asjata arwab aruandja, et ametkond surnud punkti peale seisma on jäänud. Koguni ümberpöördult: ametkond seisab õigel teel ja teeb plaanikindlalt tööd edasiminewa elu uuendamiseks ja kõigi tähelepanemisewäärt ilmuwuste parandamiseks. Ametkond tunnistab heal meelel, et sinodi kirjastusekomisjon 20 aasta jooksul umbes 59 milj. raamatut 14 milj. rbl. wäärtuses wälja on saatnud ja palju raha meie waeste kirikukoolide jaoks kokku hoidnud. Waimulikkude konsistoriumide ametnikkude kokkuseade seaduse eelnõu wõeti ainult sellepärast tagasi, et temas mitte ainult rahaline külg, waid ka terwe konsistoriumi kokkuseade ümbertöötamist nõuab, sest et see äraiganenud alustele on rajatud. Konsistoriumi uuendada wõib ainult ülewenemaaline kirikukogu koosolek. Ma olen rõemus, et Keisri Majestet koosoleku eelse nõukogu ametisse pani, et eeltööd teha.

Purischkewitsh (paremp.) näitab kiriku seisukorda üleüldiselt arutades, et siin kõik heas korras ei seisa. Wiimasel ajal kerkib iseloomulise nähtusena walitsuse püüd, kõrgemaid riigi-asutusi teotada, nähtawale. Lääne semstwo pärast teotati riiginõukogu. Kohtuminister õenestab senati alusid, teda enese all seiswaks asutuseks muutes. Ülemprokurör teotab sinodi, teda eneje alla rõhudes. Kelle peale tahab walitsus toetada; tema tegewused tekitawad kõikide poolt sõda kõikide wastu. Selle põhjuseks on määratu auahnus. Kõik hea tohib ainult nende käest algatuse saada. Wenemaa elab nüüd sama raskeid ja segaseid aegu üle, nagu 300 aasta eest. Asjata arwab walitsus, et kõik korras on, missugust osa ka ülemprokurör etendada tahab. Kõik rewolutsionärid kokku ei ole Wenemaale nii palju pahateinud, kui wiimased sündmused õigeusu kirikule. Pahempoolsed peawad Sablerile ausamba ehitama, sest et ta Wenemaa organismusesse lagunemise alguse on pannud. Mittekohased oliwad inglaste wiimase külaskäigu ajal kirikute ligendamise katsed, sest et need ainult uute usulahkude tekkimiseks pinda olekfiwad loonud. Kõneleja pöörab ülemprokuröri poole: „Taganege ülearusest auahnusest ja minge kui õige, truu alam Keisri juurde ja ütelge patukahetsejana: Andke mulle andeks!" (Käteplagin).

Miljukow (kad.) waatleb tunnipikkuses kõnes kiriku-elu sündmusi wiimastel aastatel. Kuna 1905. ja 1906. a. usuwabaduse kohta käsukirjad wälja anti ja ülewenemaalise kirikukogu koosoleku kokkukutsumist kawatseti, ei tehtud järgnewatel aastatel selle heaks midagi, waid kutsuti ainult ülewenemaaline misjonäride kongress kokku, mida õigusega kirikukogu koosoleku wastaliseks nimetati. Kongress etendas kiriku-elus sedasama osa, mis ühendatud aadelikongress üleüldises politikas, pööras kiriku-elu tagurpidi ja wiis ta kurbade tagajärgede juurde, mille olemasolemist kiriku-elus kõik tõeks tunnistawad. Kiriku ülesannet hakati 1909. a. reaktsionäride ja rahwusliste ringkonna poolt politikaliseks sõjariistaks tarwitama. Ja selle tagajärg on see, et meie wõimata madalale kombelisele järjele liginesime, nii et kiriku-elus mitu suurt skandali tekkisiwad. Meie näeme munkasid, kes kõrgema waimuliku asutuse sõna ei kuule, ja imestame, missugune mõju niisugustel isikutel on, nagu Grigori Rasputin.

Koosolek 6. märtsil.

Juhatab **Rodsjanko.**

Püha sinodi eelarwet

arutatakse edasi. Ministritelooshes wiibib ülemprokurör.

Gegetschkori (sots.-dem.) tähendab kõige pealt, missugusel seisukohal sotsialdemokratid usuasjus üleüldse ja sinodi eelarwe asjas eraldi on. Kõneleja tuletab waimulikkude osawõtmist surmanuhtluste täidesaatmistes meelde. (Paremal pool müra ja waimulikkude keskel protestihüüded. Mitmed preestrid lahkuwad saalist).

Juhataja palub kõnelejat oma arwamiste awaldamisel tagasihoidlikum olla.

Gegetschkori näitab, et riigi ja kiriku wahel rahwajõudude orjastamise asjas täielik ühistunne walitseb. Mitte kirikukogu kokkukutsumine, ega ka koguduse uuendamine ei too asjale parandust. Tarwis on kirikut riigist lahutada. Rahwahulkade huwide seisukohalt on tarwis selle poole püüda, et kirik era-allikate waral ülewal peetaks. Nüüd aga kulutatakse kümned miljonid rublasid kloostrite ja munkade ülewalpidamise peale ära, kuna aga wiimased oma aja laiseldes mööda saadawad. Kõneleja annab põhjaliku iseloomu kirjelduse kloostrite rahaliste waranduste ja maade üle ning oletab, et praeguse aja kiriku esitajatele usk muuks millegiks ei ole, kui rahwusliste sihtide elussewiimiseks. Kõige selgemat tunnistust selles asjas wõib wõitlus anda, mida kiriku-ametkond Grusia kirikuga peab. Kirikul wõeti saja aasta eest iseseiswus ära, teda kiusatakse kõige jämedamal wiisil taga. Pühadused on ära warastatud, warandus ära wõetud, jumalateenistuse pidamine Grusia keeles on keelatud. Ligidal on tunt, mil kõik demokratlised elemendid aru saawad, kus riigis üleüldine wõeritekäik oma alguse on saanud ja riigi sellest halbtusest wabastawad (Kätepl. pah. pool).

Ülemprokurör tähendab, et sinod juba nowembrikuul ikaldusekubermangude waimulikkude tarwis 53.000 rbl. ja kooliõpetajate tarwis 50.000 rbl. andis. Krahw Uwarowile wastab kõneleja, et see täieste mõtteta süüdistamine on, nagu walwataks wolikogus selle järele, mille poolt üks ehk teine waimulik healetab.

Kropotow (tööerak.) näitab, et sinodi eelarwe järele antawat raha ilma järelwaatuseta kulutatakse. Kõneleja arwamise järele peaksiwad preestrid walitud olema ja kogudusega lepinguises wahekorras seisma.

Segateated.

* **Seletus ajalehenumbrite ärakorjamise kohta.** Trükiasjade peawalitsuse ülem A. V. Bellegarde on Harkowi Wene lehele „Jushnõi Kraile" järgmise telegrammi saatnud: Harkowi trükiasjade inspektorile on ette pandud ajalehetoimetajate küsimise peale teateid anda, mil põhjusel leht, kui see ette tulnud, ära on korjatud. Peawalitsuse ülem Bellegarde."

* **Tööstuse-ettewõtete kergendusest.** Ministritenõukogusse on ettepanek antud, et tööstusliste asutuste awamist kergendada, iseäranis niisugustel, millest naabritel rahurikkumist ei ole karta.

-n **Näituse luba.** Neil päewil jõudis kaubanduse- ja tööstuseministeeriumist Wiljandi Käsitööliste Abiandmiseseltsile käsitöö ja tööstuse näituse luba kätte. Selts paneb näituse endise programmi järele toime ja wõtab kunstkäsitöö osakonna juurde, mis mullu aastal puudus. Näitus on aprillikuu lõpul.

* **Laen koolimaja ehitamiseks.** Hariduseministerium on, nagu „Rish. West." teatab, Peningi walla walitsusele Harjumaal 500 rubla Pikawere üheklassilise ministeeriumikooli koolimaja ehituseks laenanud. Laen on 20 aasta peale 3 protsendiga antud, seega et 1 jaanuariga 1913. aastal hakates, laenu kustutuseks iga aasta kindel summa ära peab maksetama ja maja kahe aasta jooksul walmis tehtama.

* **Loomade wastastikust kinnituse ühisust** ei ole meil wõimalik asutada. Wändra Põllumeesteseltsi poolt saadeti sellekohane põhjuskiri kinnitusele. Nüüd tuli „P. Post." teatel ministeeriumi poolt wastus, et kinnituseseltside asutamine otstarbekohane ei ole. Antakse nõu wastastikku abiandmise seltsi asutada.

* **Wiljandi linnapea** tahtwat lähemal ajal, nagu „W. Teat." kuuleb, oma koha pealt lahkuda.

* **Kas wald wõib Laenu- ja Hoiuühisuse liikmeks astuda?** Wana-Wändra wald ehitab tänawu koolimaja. Kuna maksujaotus komissari poolt kaua aega kinnitamata seisis ja wallamaksu sellepärast sisse ei saadud nõuda, otsustas wolikogu Wändra Laenu- ja Hoiuühisuse liikmeks astuda ja sealt 1000 rubla laenata.

Komissari poolt tuli selle järele maksude jaotuse kinnitus otsekohe. Ühtlasi lükati komissari poolt laenu-hoiuühisuse liikmeks astumise otsus ümber. Toodi mitu põhjust ette, mispärast see otstarbekohane ei ole. Kuna aga selleks seaduslikku takistust ei ole ja palju waldasid juba laenu-hoiuühisuste liikmeteks on, siis ei taha Wana-Wändra wald sellega leppida, waid kaebab edasi.

„P. Post."

* **Nimekirja pidamine.** Senati kassatsionidepartemang kriminal-asjades seletas möödaläinud aastal, et politsei nendelt isikutelt, kes jahiseaduse wastu eksimise pärast trahwitud, jahipidamise õiguse kolmeks aastaks ära wõib wõtta. Nüüd on Kuramaa kubermangu walitsus jahiseaduse wastu eksimise pärast trahwitud isikute nimekirja pidamise sisse seadnud.

* **Kuberneride kongress.** Sisemiste asjade ministri korraldusel tulla „R. U." teatel pühadenädalal Peterburisse erakorraline kuberneride kongress kokku, kus neljanda riigiwolikogu walimiste küsimus arutamise alla wõetakse.

* **Linnamajade wärwimise asjus** on Peterburi linnawalitsuse õigusteaduse-osakond „Post." teatel tunnistanud, et linnawolikogul õigus on sunduslikka määrust selle nõudmise kohta wälja anda, et uulitsates, kus majade kõrgus uulitsa laiuseni ehk sellest weel üle ulatab, majad walgeks wärwitaks, sest et see abindu korterite terwishoiu olude tõstmiseks märksa kaasa aitab.

* **Rüütlikogu mõisate talumaade müümise projekti** juurde on, nagu „Rig. Ztg." teatab, kaks ettepanekut riigiwolikogusse antud. Esimene on wolikogu liikme Terrase poolt ja käib selle kohta, et rüütlikogu mõisate talumaade müümisest saadud raha protsendid ainult kuni maaomawalitsuse asutuste sisseseadmiseni rüütlikogudele wälja makstaks. Terras põhjendab oma ettepanekut sellega, et need mõisad mitte rüütlikogudele, waid landrati kollegiumidele on antud. Teine ettepanek on parun Foelckersami poolt; ta soowitab, et rüütlikogule lubataks tähendatud mõisate talumaade müümisest saadud raha mõisnikkude kreditkassadesse asendada ja selle eest uusi mõisaid osta. Nii nõuab üks ettepanek, et rüütlikogu mõisad maaomawalitsuse omanduseks, teine, et nad rüütlikogu omanduseks tunnistataks.

* **Friedrichs ei ole surnud.** Riias on jutud laiali läinud, et professor Friedrichs, kes tagaselja 8 aastaks sunnitööle mõisteti, ennast maha ei ole lasknud, nagu teatati, waid alles elab. Tema olewat oma dokumendid kellegi tundmata surnukeha juurde pannud.

* **Kohtuprotsess majaehituse pärast.** Liibawis kaebas keegi arhitekt majaomaniku kohtusse 388 rubla pärast, mis summa ta maja plaani ja ehituse juhtimise eest nõudis. Kostja seletas rahukohtus, et tema küll plaani eest wälja maksab, mitte aga ehituse juhtimise eest, kuna arhitekt ehitust ülepea waatamas ei ole käinud, ega tema teda ka selleks ei ole kaubelnud. Kolm asjatundjatena ettekutsutud arhitekti kinnitasiwad, et majaehituse juhtimine ainult selles seisab, et arhitekt wastutuse õnnetuste eest enese peale wõtab ja seda, et ta isiklikult ehitust waatamas käiks, sugugi waja ei ole; pealegi olewat kostja maja, nagu kord ja kohus, õige plaani järele tehtud. Rahukohtunik mõistis kostjalt nõuetawa summa wälja maksma.

a. **Juutideküsimus Haapsalus.** Haapsalust saadeti mõni aeg tagasi 60 allkirjaga palwekiri sisemiste asjade ministrile, milles luba paluti kõigile juutidele suwitamist Haapsalus wõimalikuks teha; peale selle oli palwekirjas weel tähendatud, et neid juutisid, kellel suwitamiseks luba oli, wahel Haapsalust ära on aetud.

Nüüd küsitakse ülemuse poolt järele, kuna on seadusewastalist juutide wäljasaatmist ette tulnud. Et aga palwekirjale allakirjutajad ühtegi niisugust juhtumist ei tea ette tuua, siis süüdistab Haapsalu kreisiülem neid walekaebtuse tõstmises.

Allakirjutajad on enamaste kõik wanad inimesed, kes tõendawad, et neil mõttestki ei ole olnud kaebada, waid luba paluda juutidele suwitamiseks õigust anda, sest allkirjadekorjaja oli neile ka ainult sellest rääkinud. Palwekirja aga pole keegi lugenud, mõned ei oska Wene keelt, kuna teised uskunud, mida korjaja rääkinud.

Nüüd annawad needsamad isikud kreisiülemale allkirja, millega nad ennast kaebtusest lahti ütlewad. — Mis tulewik toob, on teadmata.

Eesti rahwakunsti näituse üle Riias

kirjutab „Rigasche Rundschau": „Eesti rahwakunsti näituse nime all pakub ennast linnamuuseumi ruumides huwitaw asjadekogu publikumile meeldiwaks waatamiseks. Üleüldsegewalt korraldatud, kordamise eest hoitult seisawad asjad waataja silma ees, kes oma ringkäigul tähele paneb, et seal waewalt nende igapäiste asjade hulgas mõni on, millele Eesti talupoja kunst mitte oma iseäralist märki peale ei ole teinud, et teda täieste omaseks teha. Seal on kannud ja kapad, waagnad ja mitmesugused muud puust lauanõud, mis, kuigi nad pakud ja jämedalt walmistatud, ometigi meeldiwad, ja seda nimelt oma kõrwalekaldumata kindluse ja stiili läbi, otsekohesuse läbi, mis omale kõige ausamal kombel pooleheidmist wõidab. Ehteasjad on elawamad ja rõemsamad, kuigi natuke kohewale aetud, ja wähem ükskuised kui Hollanti talurahwa riided. Ikka ja ikka jälle peab pilk toredate ja kuuljate Eesti wööde juures peatama, mis oma heleda ja nagu kõlisewa wärwide mitmekesidusega jäädawat muljet awaldawad ja oma stiili kui ta julge, mängiwa mõjuga ning neile omase wäga puhta ja wäga selge punase põhjawärwiga silma paistawad.

Sõrmused, pea- ja rinna-ehteid ja muid ehteasju on sellel näitusel rikkalikult, näitusel, mis õpetatud inimesele seesamal mõedul mugemisewäärilist pakub kui ta kunsti sõbrale meeldiw on. Nende asjade kõrwal on kastikesed ja wakad mitmekesises wäljawalikus, linased niplite pitsid ja muud näputööd, kui ka sirbid ja põllutööriistad. Ärgu jäetagu ka wanaaegseid wäljaõmblusi ja Saaremaa talurahwa riiete albumi waatamata."

Eelmisest kirjeldusest näeme, kuidas teised sellest stiilist ja maitsest, mis rahwariiete ja näputööde juures olemas, lugu peawad. Seda rohkem peaksime ise hoolt kandma, et meie rahwa muistene kunstimaitse ja iseäralsus uue-aja moodide meres kaduma ei läheks.

Wastutaw toimetaja J. Reinthal.
Wäljaandja Eesti Kirjastuse Osaühisus „Ühiselu"

TULETAGE MEELDE
herrad suitsetajad, kui palju aastaid teie S. Gabai paberossidest Moskwas lõbu tundnud olete.
PROOWIGE
meie paberossisid
„JAWA"
10 tk. 6 kop.,
siis näete kui peenike ja meeldiw maitse nendel on.
N.B. Need paberossid walmistakse kõrgemat sorti Türgi tubakast. Nende paberosside suitsetamine [illegible]

Kõige suurem wäljawalik näitemängudest on
Leokesel Wiljandis.

Südamlikku tänu
awaldame kõigile, iſeäranis ametiwendadele ja tuletõrjujatele, kes meie unustamata wenna ja armſa onu

Mihkel Keewalliku

matmiſeſt oſa wõtſiwad.
Leinajad omaksed.

Eesti teater „ESTONIAS".

Kesknädalal 7. märtſil
hr. Jungholzi benefiz.
1. korda:

Kuningas Nicolo
ehk
Nii on elu.

F. Wedekindi 3-waat. näitemäng 9 pildis prologiga. Näitejuht hr. Jungholz.
Hakatus punkt k. 9 õht.

Pühapäewal 11. märtſil 1912. a.
3. korda:

Napoleon ja pani Walewskaja.

Ajalooline näitemäng 5 waatuſes. W. Gonſiorowski ja J. Nikorowitſch.
Hakatus kell 8 õht.

Kesknädalal 14. märtſil 1912. a.
Proua Netty Pinna ja neiu Erna Willmeri benefiz.
1. korda:

Rannalapsed.

H. Sudermanni näitemäng 4. waat.
Hakatus punkt kell 9 õhtul.

Laupäewal 10. märtſil, Narwa m. 13,
Läti klubi ruumides.

Suur pidu-õhtu.

Eeskawa: 1. Muuſika, 2. Näitemäng:
„Pidu takistus".
Nali ühes waatuſes.
3. Siulugemine hr. Roman, 4. Naljaettekanded hr. Umberg, 5. Duett hr. Leer ja neiu Kärt, 6. Kſilofon solo hr. Arm, 7. Sopran solo neiu Trautwach. Lõpuks
TANTS,
konfetti, ſerpentin, Amori poſt.
Hakatus k. 9 õ., lõpp k. 4 õ.
Hinnad ühes tantſuga, kaks esimeſt rida tooliſid 1 rbl., I pl. 75, II pl. 50, III pl. 35 k. Tantſ. 35 k. Piduõhtul on pil. kell 7 kaſſaſt ſaada. 1375

„Walwaja".
neljapäewal 8. märtſil 1912. a.

Kõne.

„Naisterahwas ſüüpingis meeste ees".
Kõneleb hr. A. Meljas. Päraſt kõnet läbirääkimiſed.
Hakatus kell 9 õht.
Sisſeminek 10 kop.
1386 Eestſeiſus.

T. Karskuseselts „WALWAJA"

Laupäewal 10. märtſil 1912. a.
Laulukoori tuluõhtu.
Eeskawa:
1. Belomorski poiſu keelpillide ork. 2. Meesteſkoori laulud. 3. Segakoori laulud. 4. Netudetkoori laulud. 5. Näitemäng: „Waeniane majas". pilt eluſt 3 waat. 5 pildis.
Lõpuks TANTS.
Peaſetahed (üh. heat. maks.): I. pl. 75 k., II pl. 50 k., III pl. 35 kop.
Tantſule: 35 ja 25 kop.
Hakatus kell 1/2 9 õht.
Piletite eelmüük ſeltſi einelauapidaja juures. 1383

Keila Tuletõrjujateſeltſi ruumides 11. märtſil 1912. a. ſaab toime pandud Tallinna näitekunsti armastajate poolt

ſuur pidu-õhtu.

Eeskawa: Segakoori laulud hr. Ärtſe juhat. Sopranſoolo orkeſtri ſaatel ja näitemäng: „Orja armastus". Eesti rahwa minew. 4 waat., muuſika ja lauludega kirj. J. Parmi. Näitejuht Karl Strauch. Muuſikajuht Karl Ärtis. **Hakatus kell 6 p. l.** Lähemalt müürilehtedelt. 1385

---

22. matmiſekaſſa erakorraline peakoosolek
on 16. märtſil Pritſimajas kell 8 õht.
Päewakord:
1. Eestſeiſuſe aruanne kaſſa ſeiſukorra üle.
2. Tertus plannitſetud põhjuskirja üle rääkimine.
3. Kaſſa lõpetamine.
4. Mitmeſug. läbirääkimiſed.

Palutakſe ſisſeastumiſe kwiitung ette näidata. Kui tarwiline oſa liikmeid määratud ajaks ei ilmu, on järgmine koosolek ſellſamal õhtul ſealſamas kell 9, mis ilmunud liikmete arwu peale waatamata otſuſewõimuline on.
Eestſeiſus.
Aſja tähtſuſe päraſt palutakſe kõiki liikmeid tingimata ilmuda. 1378

Haapſalu Wastastikuſe Krediit-ühiſuſe ajutine juhatus
annab teada, et 1. aprillist ſ. a. Haapſalus Peterburi wõõrastemaja ruumides ühiſuſe

peakoosolek

ära peetakſe. Koosolekul tulewad harutamiſele: juhatuſe-, nõukogu-, wastuwõtmiſekomitee- ja rewiſjonikomiſjoni liikmete walimiſed. Ühiſuſe aasta eelarwe ja tema ülespidamiſekulude kokkuſeadmine. Uute liikmete wastuwõtmine ja jookswad küſimuſed.

:: I-ne Tallinna ::
hambakliinik
Wiru uul. 7, Nikolái majas.

Dr. A. Lüüs.

Laste ja ſiſemiſed haiguſed. Kõnetunnid 11—12 ja 3—4. Kõnetrat 760. Narwa maanteel 12. 1261

Ämmaemand A. Uhs.
Annan naisterahwastele tarwilikku nõu ja abi. Wiru uul. nr. 11, k. 2.

Tantſukurſus

algab 8. märtſil Pika uul. 47. Diplomeeritud tantſuõp. J. Salmann. Kõnetund kella 7—9 õht. 1346

Annan odawalt tundisid
kõiges keſkkooli õpeainetes. Õuna uul. 16, k. 2 rääkida kella 12—2; 7—9.

Nisſi Karskuſeſeltſi „Kindluſe"

theemajapidaja

kauplemine on 18. märtſil ſ. a. Nisſis ſeltſimajas kell 2 p. l. Lähemaid teateid ſaab ſuuſõnal ehk kirjalikult hr. J. Reinhardti käeſt Nisſis, kirjade adr.: Анна, Нисси.
1392 Eestſeiſus.

Päri mõis otſib kohe meierei

õpilast

ja 23. aprilliks põlluaſjanduſe õpilaſt; mõlematele kui hoolſad ja töökad on, ſaawad aasta päraſt kohad muretſetud, meiereiõpilaſele prii, põlluaſjanduſe õpilaſel 120 rubla aastas juurde makſta. Endiſed õpilaſed kõik kohtade peale ſeatud. чр. ст. Ристи, Эстл. г.

Tüdruk

leiab kohta S. Ameerika uul. 43, k. 7.

Tubli õmbleja
ja noored tütarlapſed, kes hästi tahawad kleidiõmbluſt ära õppida, wõiwad endid teatada Suure Rooſikrantſi uul. nr. 14, k. 1 hoowis. 1354

Korral. naisterahwas
wõib korterit ſaada kaaſüüriliſeks Nikitina uul. nr. 6, k. 2. 1367

Neiu, kes kohalikke keelesid räägib, wõib kohta ſaada pagari juurde Narwa maanteel nr. 17. 1372

Walgepeſu õmbleja
ſoowib tööd Rentmanni uul. 19, k. 1.

Õpipoiſs
leiab kohta kullaſepp E. Tambergi juures, Harju uul. nr. 32. 13 8

Firma — „Bataskof ja Tiitus — Naju" paadiſõiduühiſus tarwitab oſawat
motorpaadi juhti,
kohaſoowijad wõiwad endid üles anda iga õhtul kella 7—8 Balti puuwilla wabriku maja nr. 3, krt. 20.
1380 K. Bataskof.

Wäike ſukakudumiſemaſin
on 25 rubla eeſt müüa Narwa mnt. nr. 26, kort. 7. 1379

---

4 toa ja köögiga
korter ära üürida
S. Epinatjewi uul. nr. 18. 1372

Maja müüa
kõigi kõrwaliſte hoonetega. Ilus koha peal, ſünnis ſuwitajatele, käſitööliſele ehk meſinikule. Soowi järele wõib ta ära wedada. Krunti 1 1/2 wakamaad rendi peal. Adr.: Анна, Lattſe mõiſa
1362 J. Blumberg.

Kahekordne puumaja on müüa.
Lähemad tingimiſed Tataraki uul. nr. 54, krt. 1. 1376

Waraſtati 29. weebruaril ööſel lühikeſe ſaba ja katkend lakaga
6-aastane kõrbmära
ühes raudwotſadega ree, 8 nahaſt töörangide ja 8 wildiſt ſedeigaga ära. Warguſe ülesandja ſaab 40 rbl. autaſu. Lamasküla mõiſa walitſuſele, ule Rakke. 1389

Weſiweski
ſuure jõe ja jahwatusrikka koha peal, ka ſünnis willaketramiſe jaoks, on omaniku wanaduſe päraſt müüa 2 w. Rakke jaamaſt. Ala weski Eestimaal.

Hea koha peal on
maatük müüa.
Küſida Narwa mnt. 61, k. 1 kella 3—5

Majaperemehed!

Kellel on maja müüa? Palun kirjal. teat. ſ.l.t. „Re'ord 1" ära anda.

Pakikene heegeldatud pitſimuſtrid on Rannawärawa mäele **kadunud**. Ausat leidjat palutakſe ära tuua Pika uul. 31, k. 3.

Walget paberit
on ſaada 5 1/2 kop. nael Kohila wabriku kontoris Narwa maant. nr. 24.

Ilus puhwet
on ruumipuuduſe päraſt müüa Laia uul. nr. 4 tislari juures. 1355

Wärwiwabrik

on ühes tarwilikude maſinatega juhtuniſt jüripäewaſt 1912. a. wälja rentida. Lähemat kirjalikult: ст. Мойзекюль. Suiti kaupl. hr. J. Wene.

Meyer Konversations Lexikon
21 köidet, pruugit., on odawalt müüa Alex. Uferi raamatukpl. Nunne uul.

ANKRU PILLID JA ANKRU. TILGAD
KONGO
F. AD. RICHTER JA Ko
ARSTI WALITSUSE POOLT LUBATUD.
KÕIGE PAREMAD ROHUD KINNISE KÕHU WASTU, PARANDAWAD KÕHU SEEDIMIST JA SUURENDAWAD SÖÖMAISU
SAADA IGALPOOL. PEA LADU
F. AD. RICHTER JA Ko
PETERBURIS
NIKOLAEWSKAJA 16

pealadu
Tallinnas A. Wiedneri juures.

Willaſeid riideid
kleidi-, koſtüümi ja pluuſede jaoks ſaada odawalt.
Suure Karja uul. nr. 9
A. Lunp'i juureſt.

Teatan ſellega,
et mina endiſe kullaſepatöötoa A. Teige, Kuninga uul. nr. 4, oma kätte olen wõtnud ja ſealſamas ka edaspidi kõik kulla ja hõbeaſjade nõnda ka uuride paranduſed korralikult ja paſſiliku hinnaga töötan. Ka ſoowitan auſtatud kaubatarwitajatele oma laduſt

uuriſid, kuld ja hõbeaſju

lepliku hindadega W. Numberg, endine A. Teige, Kuninga uul. 4.

Peegliklaaſisi ja raamidega peeglid ſoowitab igas ſuuruſes odawalt **Joh. Lindemann,** Rataskaewu uul. nr. 8.

---

12 kop. tükk

makſawad heaſt riideſt maniskad ühes kraedega, on ſaada igas ſuuruſes.
A. Gobowitſch,
ſaapakauplus Wiru uul. 7.

Alex. Jurich,
kunstpäewapiltnik, Pika uul. 49.
Töötan pühadeni iseäraliste tingimistega.

---

95 kop. paar

makſawad head ſeltſi
laste ſaapad
muſtad, pruunid, pordo ja punaſeſt nahaſt. Nutake kellel tarwis.
A. Gobowitſch,
ſaapakauplus Wiru uul. 7.

J. Hollenderi lõhnaõlide ja ſeepide wabrik Peterburis, ſoowitab oma ſaaduſi kõige kõrgemas wäärtuſes:
Hollenderi waſelinſeep (ainus ehk) tükk 30 kop.
Juuksete wärw „Naturell" wärwid: muſt, kastaniwärwiline ja tuhm-ruuge. Karbi hind 150 kop.
Eau de Cologne Diwinia, kindel ja peenike lõhn, klaaſi täis 1 rbl.
Kõik ſaaduſed on igas aptegis, apteegi rohtude, wärwi ning lõhnaõlide kauplustes ſaadawal, milleſe oſtmiſe juures iga firmat „J. Hollender" palume meeles pidada, kes oma ſaaduste kõrge wäärtuſe ja omad. eeſt wastutab.
Ainueſtus prowiſor Kinunent Eleepat'i juuſſe kaswatamiſe õli, eſimene maailmas, oma hea omaduſe ja kauaſe ea pooleſt, on antud lõhnaõlide ja ſeepide walmistamiſe wabrikule I. Голлендеръ, СПБ. Разъѣзжая № 13.

Honorrei (tripperi) wastu kõige uuem abinõu — Salo

«« Pitſhilin »»

mõjub kiirelt ja põhjalikult ja arstide otſuſe järele arwatakſe tõſiſeks abinõuks. Tarwitamiſejuhatus karbi peal. Ükſnes metalliſt karpide ſees — 1 rbl. ja 1 r. 80 k. karp.
Sama heasti mõjub ka terawja kroonikaliste haiguste korral ja lühikeſe aja jooksul lõpetab kõige kangema jooksmiſe.
Ladu: Peterburis, Разъѣзжая ул. № 7, B. Kohnheimi aptekis. Kätte ſaadetakſe pealepandud makſuga. Saatmiſekulud poſti-tariſi järel. Saada aptegites, ſuuremal arwul aptegi ladudes.

Habemenugade ſpetſialmüügikoht,
teritus ja parandamine. Müün paremad noad, oſtmiſe korral proowitakſe, 3 kuu jooksul wõib weel ümber wahetada, kuni oſtja oma habemekohaſe hea noa leiab. Õiglane talitus. Alex. Ufer, Nunne uul. raamatukpl. ja juukſelõikamiſe-äri.

„Balti"

aiawilja, lille, ja loomatoidu ſeemnete

kauplus

ſoowitab häſti idanewaid ſeemneid ja ſeemne ſibulaid. Kõik ſeemned on wäljamaalt paremateſt ſeemnekaswatuſe aſutusteſt ſaadud. Kirjalikud tellimiſed täidetakſe ruttu ja korralikult. Jällemüüjatele protſendid. Hinnakirjad hinnata.
Peale ſelle ſuur wäljawalik pudukaupadeſt.
Tallinnas, Uuel turul nr. 96. Telefon 327.
H. Ant, endine J. Wenter.

Kewade ja ſuwi palitu- ning ülikonna- riideid

kõige uuemates muſtrites, on pärale jõudnud ja ſoowitab
suures wäljawalikus kõige odawamate hindadega.
„Lioni kalewikauplus",
Harju uul. nr. 21. Jaoskond kõikſugu manufakturkaupadeſt.

Ühisus „Alfa Nobel"

Peterburis, Warssawis, Omskis, Odessas.

Asemik Tallinnas

Kristjan Saar.

„Alfa Laval" koorelahut.

930 esimeſt auhinda,
müüdud 1.250.000 masinat.
Kõige paremad ja täielikumad piimatalituſe ſiſſeſeaded „Astra".

Ühispiimatalitustele

walmistatakſe majaplaanid, eelarwed ja ſiſſeſeadeplaanid ſellekohaste kõigeparemate aſjatundjate inſheneride poolt.
Soowi peale ſõidetakſe koha peale wälja nõu andma. Käesolewal 1912. a Eestimaal 5 aurumeierei ſiſſeſeadet ühiſustele müüdud.
Karjapidaja, kes oma karjaſt täielikku kaſu tahab ſaada, ſee oſtku omale

Alfa Laval koorelahutaja.

Kristjan Saar

Tallinnas, Peetri plats nr. 5

teine kauplus Jõhwis.

Kaupmeestele

teaduſtan ſellega, et olen Peterburi, Moſkwa ja Lodſi
manufakturkaupade ladu ja kontori
awanud, kus kõikſugu nimetatud kaupaſid ſuurel wiiſil wabriku hindadega müün. Loodan, et auſtatud kaupmehed mind waatamiſega auſtama ſaawad.

Rätſepatele

müün juurdeliſanduſi, (zutaten) tükkide wiiſil wabriku hindadega.

J. Lurie,

Wäike Karja uul. nr. 12.
Tallinna Wastastikuſe Kreditühiſuſe majas.

Äri lõpetamiſe päraſt
tapetide ja pordede wäljamüük
alla wabrikute hinna, A. Nomberg, Harju u. 36 Hoeppener ja Co. p. w.

Nahk ſügeleb hirmſaste!

Kuid maa-aluſe, ſügeliſe ja muud nahahaiged wõiwad endid täieste kergelt waewaſt peasta „Olla" ſalwiga, mis nende haiguſt põhjalikult parandab. See ſalw on tuhandetel inimestel kõige raskemad nahahaiguſed ära kaotanud.

„Olla" ſalw on üks kõige uuemateſt ja parematest nahahaiguſe arſtirohtudeſt. Tema mõju on kindel ja kõikumata.

„Olla" ſalw on uus leidus, mis kiirelt nahaaluſid paraſitiſid tapab ja täitſa nende munakeſed ära hävitab.

Nahahaiged, proowige „Olla" ſalwi ja teie ſaate peagi kõige raskemateſt nahahaiguſteſt lahti.

1 tuuba (topſi) hind on 2r. Ainukene ladu Wenemaal:
Экономическое Аптекарское Депо, С-Петербургъ, Литейный, 30, отд. 6.
827

Rotundes näituſeplatſil. Telefon 506.

Walgusepiltideteater NORIS

Rotundes näituſeplatſil. Telefon 506.

7.—9 märtſini 1912. a.
Suur huwitaw eeskawa 6 jaos.
Hirmus tunnistaja (draama).
Kohtu all (draama).
Lieiniuſe kättemaksmine (draama).
Babo kättemakſja (naljak.).
Aspirator (naljak.).
Wanaaegne Rooma linn (loomulik).
Pathe journal (päewauudiſed).
Hakatus pühap. ja pühadel kell 3 ja äripäew kell 5 õhtu — kella 12 ööſel. 1394

KASINO

7. — 10. märtſil.

Naine wereimeja,

ülipõrutaw draama.
Peale selle 4 wäga huwitawat pilti.

Börsesaalis.
Pühapäewal 11. märtſil 1912. a. punkt kell 1/2 6 peale lõuna

Sinfonia-orkestri kontsert (wiimane)

hr. Otto Hermanni juhatuſel.
Soliſt hr. Anton Schutinsky (flöte). Orkester 42 meest. Piletid (margi makſuga) à 2 r. 10 kop.; 1 r. 60 kop.; 1 rbl. 10 kop.; 75 kop.; 50 kop. ja programmid on eelmüügil hr. Kraemann ja Oibrei muuſikakauplustes ja kontſerdipäewal kell 12 ſaadik Börſeſaalis 12

Kanuti-gilde ſaalis.
(Pikal uul. 20). Pühapäewal 11. märtſ. 1912. a. Muuſikaõpilaste be

kontsert.

Pr. L. Abrami (ſopran), pr. W. Kärik-Wahtriku (klawer), hr. Roskaſe (wiiul) ja hr. A. Moſina (wiiul) kaastegewuſel.
Hakatus kell 8 õht. Päraſt kontſerti tants.
Piletid (üh. heat. maks.): 1 r., 75 k. ja 50 kop. on eelmüügil Kraemann ja Oibrei muuſikariistade kaupl. ja kontſerdipäewal k. 7 Kanuti-gildes ſaada.

Selle läbi teatame, et
Tallinna Wastastikuſe Krediit-ühiſuſe

korraline peakoosolek

18. märtſil 1912. aast. kell 2 p. l. Pritſimaja ſaalis järgmiſe päewakorra järele ära peetakſe:
1) 1911. a. aruande läbiwaatamine ja kinnitamine,
2) 1911. a. puhtakaſu jaotamine,
3) 1912. a. eelarwe,
4) Ühiſuſe põhjuskirja muutmine,
5) Majaehitamiſega ühenduſes ſeiswate küſimuste harutamine,
6) Walimiſed põhjuskirja järele,
7) Ettepanek käesolewa peakoosoleku protokolli kinnitamiſe aſjas,
8) Mitmeſuguſed läbirääkimiſed, küſimuſed ja teadaandmiſed.

Päewakorrapunktide tähtſuſt ſilmas pidades palutakſe kõiki ühiſuſe liikmeid tungiwalt koosolekuſt oſa wõtta.
Juhatus.

Puhtas rahas!

I wõitusid 2400 r.
II „ 640 r

Puhtas rahas!

Loosimiſed märtſi- ja maikuus 1912. a. 1351
Piletite hinnad: 25 kop. igaſt looſiſt. Poſtiga ſaates: 6 pil. — 175 kop., 10 pil. — 288 kop. jne. Järelmakſuga ei ſaadeta. Üleüldſe on wõitusid 480, piletiſi 48000. Adr.: Члену сор. М. С. Д. П. Вел. учр. ИМПЕРАТРИЦЫ МАРІИ К. М. Ясону, г. Валкъ.

Automobilijuhtide kool

Peterburi politehnikaliste kurſuste juures teatab, et wastuwõtmine õhtuste ja päewasteſſe gruppudeſſe alganud on. Häſti ſiſſeſeatud töötoad ja garaſh. Peterburis, Б. Ружейная, у Telef. 99—90.
Soowitame wäljaõppinud automobilijuhtiſid.

Tarwitage juhtumiſt!

Suure tagawara päraſt müüdakſe **päewapildi-aparatisid** kuni jaanipäewani 10—30% alla wabriku hinna T. Tiedermanni päewapildi-materjali kauplusſes.
:: **Harju uulitſal nr. 48, Tallinnas.** ::
Iga aparat wõib töökojas ſaada ſoowi peale järel proowitud.

Ilmus trükiſt uus raamat: „Teed kehaliſele ja waimliſele uuestesündimiſele".

Haigetele,

kes tiiſiſkuſt, podagrat, reumatismuſt, ſuhkruhaiguſt, wereſoonte lubjanemiſt, kurwameelſuſt, peawalu, uneta olekut, halwatuſt, ſelgroo-üdi kuiwamiſt, jõuetuſt, werewaeſuſt, walgete jooksu, keha tõbnuſt, neurastiet, hüsteriat, kroonikaliſku bronhiti, ſeedimiſekorratuſt ja ſüdamehaiguſt põewad, kui ka nendele, kes wanaduſe päraſt ehk tüüfuſe, ſkartati, tifter. ſifiliſi põdem. ning ſünnitam. ehk raskete operatſionide järele nõrgad on, ſoowitame D. Kalenitſhenko raamatut: „Teed kehaliſele ja waimliſele uuestesündimiſele" lugeda, milleſſe ka 202 arſti järeluurimiste ja tähelpanemiſte kogu, ſeemnenäärmeteſt walmistatud rohu (Sekarowi wedeliku) D. Kalenitſhenko laboratoriumiſt, hea mõju kohta enam kui 400 haige juures mitmeſugustes haigustes, on ühendatud. Selles raamatus on teaduslikult ära ſeletatud, et arſtimine „Sperminiga" ja ſeemnenäärmeteſt walmistatud wedelikuga mitte üks ja ſeeſama ei ole, ſeſt et „Spermin" on ſurnud organide produkt ja ſel kõik elustawad olluſed ka ſurnud o kuna aga ſeemnenäärmeteſt walmistatud ekstraktis kõik fermentid elaw ja muutmatad on.

Raamatu praktikaliſkus oſas on õp tuſed organismuſe kõwendamiſe koh pſühho-füüſikaliſkude liigutuste abil (1 joonistustega) ja umbes 60 retſepti j eeskirja häſti toitwa toidu walmistamiſeks Lamanni järele, täiskaswan tele ja lastele. Raamat (128 l ſaadetakſe ilma hinnata (raamatu hind 30 kop). Pudelikeſe täis ſeemne-ekstrakti (Sekarowi wedelikku) 2 r. 5 kop., ſaatmiſekulu (wõib ka järelmakſuga) 1 pudelikeſe täie p. 40 kop rohkem kui 1 pudel — ſaatmiſekulu ei nõuta. Adreſs: Органотерапевтическая и химическая лаборатор Д. Каленниченко, Москва, Козловск пер. соб. д. № 15, кв. 188.

Trükitud M. Schifferi trükikojas, Tallinnas.